Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 232 (16755) | 1984 оной октябриин 9, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

СОЁЛОЙ ГУЛАМТАНУУД

республикын хүдөө нютагуудаар түбхинүүлэгдэһэн ...о клубууд, соёлой байшангууд, библиотекэнүүд, ...үүгэдэй хүгжэмэй ба искусствын һургуулинууд ...ной дунда хүмүүжүүлхы удхатай соёл-гэгээрэлэй ехэ ...ри ябуулжа байдаг. Гансал соёлой байшангууд бо...үүд хүдөөдэ 638 гэжэ тоологдоно. Юрэдөөл, тосхон, ...бүхэндэ соёлой хэдэн янзын эмхи зургаан хүдэлгэг...нэ. Тэдэ бүгэдэ нютагуудтахи партийна, совет орга...үтэлбэри доро КПСС-эй ЦК-гай XXVI съездын, мүн ЦК-гай июниин (1983 он), февралиин болон апрелиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар ...рэ нилээд эдэбхижүүлээ. Соёлой болон ажаһуудаа...ар Буряад оронойнгоо хүгжэлтын дабшасада ашаг...үлөөлөө.

...жэлдэ хүдөөгэй соёлой байшангуудта, клубуудта ...атическа үдэшэнүүд, аман үгын журналнууд, олоной ...атай, театрализованно бусадшье хэмжээ ябуулга...эргэгдөө һэн. Энэ баримта хадаа соёлой гуламта... урда урдын жэлнүүдтэ үнгэргэгдэдэг иимэрхүү ...ябуулганuудай тоогойнгоо талаар һураггүй олошор...ра сурталай, уран һайханайнгаа хэмжээгээр нилээд ...гэршэлнэ. Мүнөө үедэ республикымнай соёлой ...удта, клубуудта эмхидхэгдэһэн уран һайханай кол...дэ, тэдэнэй кружогуудта хамта дээрээ наян мянга ...хабаадалсана. Тэдэнэй уран бэлигэй эдэбхиие дэм...үйлдбэрилжэ, соёл гэгээрэлэй 1800 хүдэлмэрилэгшэд, ...ходо хүдөө нютагуудта 1146 нүхэд ажаллана. Тэдэнэй ...тусхай дунда ба дээдэ эрдэмтэй байха юм. Соё...уламтануудта эмхидхэгдэжэ, нютагуудай улад зониие ...уулдаг, хүдэлмэридэнь урма зориг бадаруулдаг «Ма...галнууд», «Театр—үхибүүдтэ» гэхэ мэтын уран ...й фестивальнууд, уран зурагай выставкэнүүд, мүн ...үдэ үнгэргэгдэдэг соёлой болон экономикын үдэр...жэшалта болонхой.

...зохёохы мэргэжэлтэй коллективүүд колхозууд...хозуудтай, мүн агропромышленна комплексын бусад...редприятинуудтай харилсаа холбоогоо үргэдхэжэ бай...үүдые түбэй системэтэй болгохо хэрэг бэелүүлэг...эхэ болоо. «Фермэ бүхэндэ—соёлой эмхи зургаа...халуун анхарал» гэһэн уряа доро малшадые соёлой ...хангаха хэрэг ябуулагдана.

...нютагуудай клубай хүдэлмэрилэгшэдэй 75-ниинь ...й АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн ...нэрэ зэргэтэй. 1977 оной үеынхитэй сасуулхада, ...хүдэлмэрилэгшэдэй тоо хоёр дахин олошороо.

...эй соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай материально...ехэ үндэһэ һуурииие бэхижүүлхэ талаар Буряадай ...й Соёлой министерствын, КПСС-эй райкомуудай, ара...тадуудай райсоведэй гүйсэдкомуудай эмхитэй, жэгдэ ...ябуулгын ашаар республика доторнай илангаяа һүүлэй ...соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэри зарим тэды һайжаруу...а байна. Хүдөөгэй ажалшадые соёлой талаар хангаха ...дые һайнаар шиидхэһэндэ тоологдоһон манай респуб...1981, 1983 онуудай Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ ...РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дам...ин Улаан тугаар шагнагдаһан ушар энээниие гэршэлнэ.

...үедэ республикымнай хүдөө нютагуудай ажахынуу...үйлдбэриин дүрбэн мянга гаран участогуудые, гол ...фермэ, отаранuудай, мүн хээрын стануудаар ажаллажа ...тарилга, хуряалгын хүдэлмэришэдые соёлой бүхы ...нууд саг сагтаа хангажа байдаг. Энэ хүдэлмэри һүү...үедэ улам эдэбхитэй болоо гэжэ үнгэрһэн үбэлжэлгын ...соо малшадые эрхим һайнаар хангалгаар клубай ...дэй дунда соносхогдоһон харалга-конкурс элирхэйл...нютагуудайнгаа клубуудта, соёлой байшангуудта ..., республикымнай олониитын түлөөлэгшэд Илалтын ...ойдо зорюулагдаһан уран һайханай коллективүүдэй ...на харалгада үргэнөөр хабаадалсажа байна гээшэ.

...малай үбэлжэлгын үедэ фермэ, отаранuудай хү...шэдые соёлой талаар һайнаар хангаха гээшэ ехэ ...шанартай. Энэ хэрэгтэ хүдөөгэй клубууд болон соёлой ...нгуудые үбэлэй үедэ һаадгүйгөөр хүдэлгэхөөр эртээн...дэһэн бэлэдхэл сэхэ нүлөөтэй. «1984—1985 онуудай ...үбэлэй үеын хүдэлмэридэ хүдөөгэй соёлой эмхи зур...удай бэлэдэлгые шалгаха республиканска ээлжээтэ рейд ...тухай» Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ...оной июниин 26-да баталһан тогтоолой ёһоор, рес...ка дотор шалгалта үнгэргэгдэһэн байна. Тэрээндэ ню...дай партийна, совет болон ажахынуудай хүдэлмэрилэг...олоороо хабаадуулагдаа. Манай республикада долоо...о үнгэргэгдэһэн энэ шалгалташье, соёлой гуламтануу...ирдуулагдажа байдаг анхарал, эрилтын улам бүри үргэ...байһые үшөө дахин гэршэлнэ ха юм.

...бэр-зунай элдин дулаан сагта клубуудые болон соёлой ...нгуудые заһабарилжа, хаһа саг соонь түлишэ, түлеэ...түгэс хангадаггүй ушар алил олон үзэгдэдэг. Жэлһээ ...шахуу, үбэлэй һаари хүйтэнэй түлэг соо Түнхэнэй ...ой Шулуутын, Толтын, Сагаан-Нуурай, Хужарай, Сэлэн...районой Цайдамай, Бургаастайн, мүн Баргажанай райо...Максимихын, Телятниковай клубууд болон соёлой бай...дулаасуулгынгаа системые хүргэжэрхидэг хохидол...имэрхүү ушар мүн Захааминай районой хэдэ хэдэн ...һууринуудта үзэгдөө һэн. Заһабарилагдаагүй, дулаа...агүй «хүхэ шоныю хүлдэмэ» хүйтэн клуб соо уран һай...й коллективүүдэй хүдэлмэрилхэ арга хаанаһаа байхаб...

...нютагуудай клубуудые, соёлой байшангуудые үбэ...үедэ һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ талаар хэгдэһэн бэлэдхэл ...урагшатай гээшэб гэһэн асуудалда дээрэ дурсаг...шалгалта тоб гэмэ тодо харюу үгэһэн байна. Ушарынь ...мүнөө үедэ заһабарилагдажа байһан соёлой 266 бай..., клубууд республика дотор тоологдоно. Жэшээлхэдэ, ...райондо 37, Бэшүүртэ 24, Хэжэнгын, Сэлэнгын, ...районуудта тус тустань хори үлүүтэй клубууд заһа...лагдажа байнхай. Соёлой 37 гуламтын дулаасуулгын ...бэлэн болгогдоогүй байһаар. Тиихэдэ 59-дэнь түли..., түлеэн асарагдаагүй. Соёлой 156 байшан, клубууд газаа ...тоо түймэр сараха хэрэгсэлнүүдээр хангагдаагүй байна.

...тусхай мэргэжэлтэй соёлой хүдэлмэрилэгшэд ...бүтэндэ шахуу дуталдана. Соёлой хүдэлмэрилэгшэдые ...нютагуудта байра байдалаар хангаха хэрэг гүйсэд ...гдээдүй байһаар. Гадна соёлой гуламтануудай оршон ...ниие болбосон түхэлтэй болгохо хэрэг ёһотоор анха...агүй. Тиихэдэ соёлой 29 байшан, клубууд үмхиржэ ...һан тула, һэльбэн шэнэлэлгын ехэ заһабарида орохоор ...хой.

...үбэлэй үедэ бэлэдхэл муутай үлэһэн клубууд ажахынуудай ...бэрин участогуудһаа байха түб тосхонойнгоошье улад ...ой дунда хүмүүжүүлхы удхатай, урма зориг бадаруулма ...хэрэгээ ёһотоор ябуулжа бирахагүй гээшэ. Тиимэһээ ...нүүдтахи партийна, совет болон ажахын органууд соё...гуламтануудые үбэлэй сагта һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ ...ын тула, дээрэ дурсагдагша дутагдалнуудые дары усад...эрид хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

ТАРЯ ХУРЯАЛГА-84

ТҮРҮҮ СОЛОЁО АЛДАНАГҮЙ

Ажалша бэрхэ механизатор гэжэ Иван Степанович Зубакиниие бүхы район дотор хүнүүд һайн мэдэхэ болонхой. Тэрэ олон жэлдэ комбайнаар таряа хуряажа, сезон бүхэндэ ходол 6000—7000 центнер хүрэтэр ороо-һо сохёод ажахы, район соогоошье мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ илажа гараһан байха.

Һүүлэй арба гаран жэлдэ тэрэ XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Ташаланай тракторна таряан ажалай бригадада ургаса хуряалгын звеное хүтэлбэрилдэг. Мүнөө таряа хуряалгын түрүүшын үдэр тэрэнэй звено комбайн бүхэнөөрөө район соогоо эгээл ехэ ороо-һо сохёод, баһал социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Эндэхи комбайнер бүхэнинь 1200 гаран центнер таряа сохинхой. Звеногой дүршэлтэй комбайнернууд Николай Матвеев, Анатолий Шляхов, Владимир Андреев гэгшэд нүхэдтөө эрхим ажалай жэшээ харуулан ябана.

— Сагай уларилай тогтууритай һайн байгаа һаань, үшөөшье ехэ таряа сохихо һэмди. Теэд сентябриин эхеэр ходо хура бороо орожо, бага зэргэ һаатуулаа, мүнөө шииг нойтоной ороогүй үедэ суудхын 12—14 час соо комбайнуудаа зогсоонгүй ябанабди, — гэжэ И. С. Зубакин хөөрэнэ.

Эндэхид ургаса амяарлан хадалга баалнуудые суглуулжа сохилго хоёрой хоорондо забһар ехэ гаргахагүй гэжэ оролдоно. Жэшээнь, бүхыдөө 520 гектарай таряа амяарлан хадаад, тэрэнэйнгээ 470 гектарайнь баалнуудые суглуулжа сохёо. Даб дээрээ гектар бүриһөө 17,5—18 центнер шэниисын ороо-һон абтана. Тоог дээрэнь 9 мянга шахуу центнер ороо-һон буунхай.

Бригадынхид ойрын үдэрнүүдтэ тарягаа хуряажа дүүргэхэнь.

Т. ХОРОШИХ.
Загарайн район.

БУРГАЛТАЙН ПОЛИДО ХҮЛГӨӨТЭЙ

Урдамнай зурыһан дардам харгын баруун хажуугаар алталиг үнгэтэй болоһон таряалан. Зүүн хажуугаархи полинуудай ургаса хуряагданхай. Хэдэн комбайнуудай хойно хойноһоо һубарилдан «тамаржа» ябахань шодэнэй үзүүртэ харагдана.

— Энэ жэлдэ хура бороо оройтожо, тарямнай зарим газартаа хүсэд эдеэшэжэ үрдеэгүй, сабшажа унагаагаад, нилээд удаан саг соо хатааха хэрэг гарана даа, — гэжэ «Мир» колхозой ахамад инженер Г. Дамчеев хөөрэнэ. — Мүнөө колхозоймнай гурбан отделениин полинууд дээрэ 20 гаран комбайн гаргагдаад байна. Олонхинь тарягаа баал болгон сабшана.

Уданшьегүй Гэдээнэй Арада ябажа байһан бүлэг комбайнуудта хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ коммунист С. З. Золтуевай хүтэлбэрилдэг хоёрдохи тракторна таряан ажалай бригадын гэшүүд хүдэлжэ байба.

Механизаторнуудта халуун эдеэ асарһан машина маниие хүсэжэ, комбайнернууд үдын хоол барихаяа сугларжа эхилбэ. Түрүүшээр хүдэр томо бэетэй, һалхинда үлеэлгэжэ хүрилһэн шарайтай Фёдор Раднаевтай уулзажа хөөрэлдэбэбди. Тэрэ таряа хуряалгын эхилһээр 520 гектарай ургаса сабшажа унагаагаад байна. Залуу комбайнер, комсомолец Владимир Цыдыпов аха нүхэрһөө холо гээгдээгүй, мүн лэ 500 гектартахи ургаса сабшаһан байна.

— Би 1953 онһоо хойшо комбайнда хүдэлэгшэб, энэ комбайнаараа гурбадахи жэлээ таряа хуряалгада гараба, — гэжэ Владимир Ильич Шестбоков шэб шэнэ комбайн тээшэ заана. — Бүхы түхэлэй комбайнууд туршагдаа, даалгагдаһан комбайнаараа арбаад жэлэй туршада ажаллахыел оролдогшоб. Хуряалгын дүүрэтэр 400-гаад гектарай ургаса сабшажа унагааха зорилготойб. Суг хүдэлжэ ябаһан Виктор Документовтэй мүрысэн хүдэлнэб.

Мүрысөөнэй түрүүшүүл В. Цыдыпов, Ф. Раднаев гэгшэд таряа хуряалгын үедэ 700 гектарһаа доошо бэшэ талмайн ургаса сабшахаар хараалаанхай.

— Эдэ нүхэднай зориһондоо хүрэхэл байха, — гээд отделениин агроном Валерий Чердонов хөөрэлдөөемнай үргэлжэлүүлнэ. Тэдэнэр таряа хуряалгын халуун хаһада бэлэдхэл һайнтайгаар хүрэжэ ерэһэн, машина техникээ тон һайнаар мэдэдэг, нарин нягтаар ашагладаг нүхэд гээшэ. Тиимэһээ комбайнуудынь эбдэржэ, заһабарилагдажа байдаггүй.

Түрүүшын мянгаад гаран гектар газарай ургаса сохигдожо, 10000 гаран центнер ороһон колхозой түбэй тоог дээрэ оруулагдаба. Комбайнернуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ, комсомолшууд Бимба Банров, Бато-Жаргал Пансалов гэгшэд шалгарна. Тэдэнэр тус тустаа хоёр мянга гаран центнер ороһо сохижо, комбайнуудтань түрүүшын мүшэд ялалзаба.

Поли дээрэхи һолоомо, зелёнко хуряаха зорилготойгоор 7 звено эмхидхэгдэнхэй. Р. Ч. Банзаракцаевай хүтэлбэрилдэг звенодо 4 трактор даалгагдаа. Эндэ 10 хүн ажаллана. Тэдэнэр арбаад мянга гаран центнер һолоомо суглуулаад байгаа бэлэй. Мүн Д. Д. Цыденовэй хүтэлбэрилдэг звеногойхид тэдэндэ мүхөөгөө үгэнэгүй.

Поли дээрэхи һолоомоной суглуулагдахатайнь хамта Юрий Мункуев, Юрий Табанов гэгшэд хүсэтэ К-700 тракторнуудаараа намарай паар хахалжа эхилнэд. Тэдэнэр мүнөө хамтадаа 700 гаран гектар намарай паар хахаланхай.

Колхозой тоог дээрэ хүлгөөтэй. Эндэ буулгагдажа байһан таряае һайнаар сэбэрлэжэ хатаахын тула яһала оролдолго гаргагдана гэжэ хараһаар лэ ойлгохоор. «ЗАВ-20», «ЗАВ-10» түхэлэй мантан томо түхеэрэлгэнүүд таһалгаряагүй хүдэлгэдэнэ. Таряа сэбэрлэхэ, ашаха машинанууд жэншэдгүйгөөр ашаглагдажа байнхай.

— Эндэмнай халуун ажал эхилэнхэй даа, — гээд механик А. Д. Очиров хөөрэнэ. — Машина, техникэмнай яһала һайнаар хүдэлгэгдэжэ байна. Нютагаймнай эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, пенсионернүүд ехэ туһа хүргэнэ.

Бургалтайн тракторно-таряан ажалай бригадын полевой стан һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Таряа хуряалгада хабаадагшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха талаар партийна бүлэгэй, гэшүүд ехэ оролдолго гаргадаг юм. Агитаторнууд В. Ц-Д. Чердонов, С. З. Золтуев гэгшэд һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, үдэр бүхэндэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолжо, олоной анхаралда табина.

Нигэжэ Бургалтайн таряашад ургасаяа богони болзорто хуряажа абахын түлөө урма зоригтойгоор ажаллажа байна.

С. РИНЧИНОВ.
Зэдын район.

ХУРЯАЛГАЯА ДҮҮРГЭЭ

Ажахы соогоо эгээн түрүүлэн, Доодо-Голой хоёрдохи отделениин механизаторнууд ороһо тарягаа хуряажа дүүргэбэ. Бүхыдөө 650 шахуу гектарта гол түлэб шэниисэ, хара таряан хуряагдажа, хамта 6 мянга шахуу центнер ороһон тоог дээрэнь буулгагдаба.

Эндэ хуряалгын зургаан агрегат хүдэлөө. Тарянай ургасын жэгдэ бэшээр эдеэшэһэн, набтараар ургаһан дээрэһээнь тэрэниие гээлтэгүйгөөр абахын тула комбайнернууд ехэхэн оролдолго гаргаа. Үнинэй механизаторнууд аха дүүнэр Василий, Николай Филипповууд, Петр Стрежнев гэгшэд онсо шалгарһан байна. Мүнөө эдэнэр совхозойнгоо нэгэдэхи отделениинхидтэ туһалалсажа, таряа комбайнуудаар сэхэ хуряана. Эндэшье баһал таряаниинь ойрын үдэрнүүдтэ хуряагдажа дүүргэгдэхэнь.

Эндэхи Дээдэ-Тайлсын совхоз район соогоо эгээн түрүүлэн гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө дүүргээ. Эндэхид 1100 центнер ороо-һо бэлэдхэлэй пунктда оруулаанхай. Ажахын түбэй тоог дээрэ мүнөө үрэһэнэй таряа сэбэрлэхэ хүдэлмэри үдэр һунигүй эмхидхэгдэнэ.

— Бидэ энэ жэлдэ 9 мянган центнер үрэһэ хааха түсэбтэйбди. Тэрэнэйнгээ 4 мянган центнерынь сэбэрлэжэ, хатаажа, складта адхаабди, — гэжэ тоогые даагша В. Н. Агильдин хэлэнэ.

Ю. БАЗАРЖАПОВ.
Хориин район.

САБШАЛАН, БЭЛШЭЭРИ ҮРГЭДХЭГДЭНЭ

ФОТО РЕПОРТАЖ

Мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ, ажалшадай эдеэнэй столые улам баян дэлгэр болгохын тула түбхын түрүүн һайн шанартай тэжээл элбэгээр нөөсэлхэ хэрэгтэй гэжэ хүн бүхэндэ мэдээжэ, тиимэһээ Хориин районой ажахынуудта тэжээлэй ургамалнуудые таридаг газарайнгаа, сабшалан болон бэлшээриингээ үрэжэл һайжаруулха талаар нилээд оролдолго гаргагдана. Мүнөө эндэхи луговодууд, сабшалан һайжаруулгын тусхай звенонууд ерээхэ жэлэй үндэр ургасын найдамтай һуури тогтоохын тула эршэтэйгээр ажаллана.

Барилгын «Бурводстрой» управлениин Хориин нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннын коллективэй гэшүүд районой ажахынуудай сабшалан, бэлшээриин талмайнуудые үргэдхэн, ехэ болгохо горитойхон хүдэлмэри бүтээнэ. Мүнөө жэлдэ тэрэнэй хүсөөр Хориин совхозой сабшалан, бэлшээриин талмай 182 гектараар үргэдхэгдэбэ.

Ажахын түб Улаан-Одон һууриһаа зургаан модоной зайда оршодог Нуга гэжэ газарта үнгэрһэн зундаа дурсагдаһан нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннын механизаторнууд габшагайгаар ажаллажа, ехэ хүдэлмэри бүтээһэн байна.

— Эндэ хүдэлжэ байһан механизаторнуудаймнай дундаһаа бульдозерист Сергей Бубеевич Раднаев, скреперист Юрий Романович Дмитриенко гэгшэд онсо шалгарна. Эдэ хоёрнай таряан ажалай хүдэлмэри хэхэдээ, бэрхэ мэргэжэлтэд юм даа, — гэжэ ПМК-гай начальнигай орлогшо Намжил Цыренович Очиржапов хэлэхэ зуураа, хармаан сооһоо саарһа гаргажа хараад, саашань үргэлжэлүүлнэ. — Дмитриенко Раднаев хоёрнай һара бүриин даабариие 130—140 процент хүрэтэр дүүргэдэг байна. Хэһэн хүдэлмэринь ходол һайн гэһэн сэгнэлтэдэ хүртэдэг.

— Бидэ хоёр долоодохи жэлээ хамта хүдэлжэ ябанабди. Тиигэжэ нэгэ амин, анда нүхэд болообди. Үдэрһөө үдэртэ нэгэ ажал хэжэ ябадаг хадаа бэе бэедээ эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг гээшэбди, — гэжэ Сергей Раднаев хөөрэнэ.

— Манай коллектив дотор, илангаяа энэ участогта хүдэлжэ байгшадай дунда бэрхэ механизаторнууд олон даа. Тэдэнэй тоодо трактористнууд Владимир Лоскутников, Олег Оловянников, Иннокентий Хлебников, скрепернүүдэй машинистнүүд Аркадий Нимаев, Цырен-Доржо Цыренов, ошаа тээдэг түхеэрэлгын машинист Анатолий Борисов гэгшэд ороно, — гээд Дмитриенко сугтаа хүдэлжэ байгаа нүхэд тухайдаа омгорхолтойгоор дурдана.

Бидэнэй иигэжэ хөөрэлдэжэ байтар ЗИЛ түхэлэй автомашина хажуудамнай хүрэжэ ерэбэ. Жолоошон коммунист Геннадий Алексеевич Барадин. Тэрэ ажалша бэрхэ хүдэлмэришэн гэжэ коллектив дотороо мэдээжэ болонхой. Нүхэр Барадин үдэр бүриингөө даабариие 135—140 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Гадна Үдын голой һалаа һубагһаа амидаралта уһаар ундалуулагдаха 182 гектар газарай гидротехническэ түхеэрэлгэнүүдые бодхон табилгада барилгашад, хабсаргагшад Александр Черных (бригадир), Валерий Каваков, Петр Черных, Александр Ежов гэгшэдэй оруулһан хубита ехэ байна. Тэдэнэй хүсөөр гидротехническэ 5 түхеэрэлгэ, 1 хүүргэ баригдан ашаглалгада оруулагдаа. Хэһэн хүдэлмэринь үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнхэй. Иигэжэ тус коллектив Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Автомашинын шофер, коммунист Геннадий Барадин. 2. Зүүн гарһаа: Н. Ц. Очиржапов, механизаторнууд Сергей Раднаев, Юрий Дмитриенко гэгшэд хөөрэлдэжэ байна.

Ф. АГИЛЬДИНАЙ фото.

ТАСС

ШЭНЭ ҺОНИН

БАЯРАЙ СУГЛААН

БЕРЛИН, октябриин 6. (ТАСС). ГДР-эй байгуулагдаһаар 35 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан эндэ болобо.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккерые, республикын партийна ба гүрэнэй бусад ажал ябуулагшадые, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко түрүүтэй совет партийно-правительственна делегациие, аха дүү бусад социалис оронуудай делегацинуудые суглаанда хабаадагшад удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаба.

Э. Хонеккер элидхэл хээ. Хүдэлмэришэд болон таряашадай түрүүшын немец гүрэнэй — ГДР-эй байгуулагдаһан ушар немец арадай түүхэдэ эрид хубилалта болоо һэн гэжэ тэрэ хэлэбэ. ГДР бүхы үе сагта СССР-тэй таһаршагүй холбоотой, социалис хани харилсаата оронуудай таһаршагүй хубинь болодог юм. Аха дүү ёһоной дайшалхы хани барисаан, ниитэ нэгэн байлга, социализм байгуулгада, тэрэнэй түйлалтануудые хамгаалгада, эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлдэ СЕПГ-гэй болон КПСС-эй, ГДР-эй ба СССР-эй хоорондохи бүхы талын харилсаа холбооной бата бэхи байһаниинь илалтануудай ба туршалгануудай үедэшье батадхагдаһан байна.

35 жэлэй туршада Советскэ Союзтай ба аха дүү бусад оронуудтай хамта ГДР ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын тула, гансал мүнөөнэй бэшэ, харин ерээдүйн үетэниие шэнэ дайнай аюулһаа абархын тула эсэшэ сусашагүй хүсэлэл оролдолгонуудые гаргана. Дэлхэйн хоёрдохи дайнда Германиин фашизмые бута сохижо, Советскэ Союзай болон антигитлеровскэ нэгэдэлэй бусад гүрэнүүдэй түйлаһан илалтын бүхэдэлхэйн түүхэтэ һүр хүсэн имагтал мүнөөдэрэй үйлэ хэрэгүүдтэ уламжалан илангаяа тодоор харагдана.

Суглаарагшадта халуунаар угтагдажа, А. А. Громыко суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн байна. Немец социалис гүрэнэй 35 жэлэй ойгоор ГДР-эй аха дүү арадые тэрэ халуунаар амаршалаа. Үшөө нэгэ хүндэтэй даалгабари дүүргэжэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын, үнэн зүрхэнэй амаршалгануудые, һайн һайханиие хүсэһэн хүсэлэнгүүдые коммунистнуудта, ГДР-эй бүхы ажалшадта дамжуулхыем зүбшөөгты, гэжэ тэрэ хэлэбэ.

КПСС-ые ба СЕПГ-ые, СССР-ые болон ГДР-ые холбодог эбдэршэгүй хани барисаан тухай бидэ, совет хүнүүд, тон дулаанаар хэлэдэг байнабди. Ехэшье, багашье хэдэн зуугаад мянган хэрэгүүдтэ, ниитын ажабайдалай бүхы талаар харилсаа холбоондо энэ хани барисаан бэелүүлэгдэдэг. 35 жэлэй туршада совет арад социалис ГДР-тэй зэргэлээд байгаа, саашадаашье иимэл байхань сохом.

Уласхоорондын байдалай асуудалнууд дээрэ тогтохо доо, Европодохи амгалан тайбан байдалые сахин хамгаалхын тула Советскэ Союз бүхы юумэ хэнэ гэжэ А. А. Громыко тэмдэглэбэ. Уласхоорондын хэрэгүүдтэ социалис оронуудай хараа шугам эли тодо юм. Сэрэгэй аюулай ехэ боложо байхада, эб найрамдал бэхижүүлхэ, бэеэ даанхай бүхы гүрэнүүдэй хоорондо бүтэмжэтэй харилсаа холбоо бэелүүлхэ гансал зүб хараа шугам социалис гүрэнүүд дурадхана гэжэ К. У. Черненко онсолон тэмдэглэһэн байгаа. Бүхы гүрэнүүдые, шахардуу байдалые һуларуулхын түлөө оролдодог бүхы хүнүүдые энэ шэглэлээр хүсэлэл оролдолгонуудаа нэгэдүүлхые бидэ уряалнабди.

Хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулгада, социалис Эсэгэ ороноо бүхы талаар бэхижүүлгэдэ шэнэ ехэ амжалтануудые түйлахыень ГДР-эй бүхы ажалшадта А. А. Громыко үгынгөө түгэсхэлдэ хүсэбэ.

ОЙН БАЯР ТЭМДЭГЛЭГДЭБЭ

ПРАГА, октябриин 6. (ТАСС). Дуклинска дабааһаа холо бэшэ оршодог Свидник хотодо (Восточнословацка область) Карпатско-Дуклинска операциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан олон мянган хүн зоной митинг болобо. КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй президент Г. Гусак болон бусад чехословак хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадалсаба.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын түрүүлэгшэ Л. Штроугал митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, совет армиин Карпатско-Дуклинска алдарта операци хадаа чехословак арадай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ Советскэ Союзай үзүүлһэн интернациональна аха дүү ёһоной туһаламжын толотомо ба үнэншэмэ жэшээ болоо һэн гэжэ тэмдэглэбэ. Гитлеровскэ эзэмдэгшэдтэ эсэргүү шанга тэмсэлдэ чехословак ба совет арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан хэтэ мүнхэдөө хатуужаһан байгаа. Чех ба словак арадуудта тон үнэтэй энэ газарһаа социализмын анха түрүүшын орондо, совет арадта, тэрэнэй ленинскэ Коммунис партида манай эгээл халуун аха дүүгэй амаршалга дамжуулнабди.

Удаань совет сэрэгэй делегациие толгойлогшо Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин начальник армиин генерал А. А. Епишев үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын үмэнэһөө халуун амаршалга ба һайн һайханиие хүсэһэн хүсэлэнгүүдые дамжуулба. Чехословакиие гитлеровскэ булимтарагшадһаа сүлөөлэлгэдэ энэ операци шиидхэхы удха шанартай байһан юм гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ. Дуклинска дабаанай түлөө хүшэр хүндэ байлдаануудта совет сэрэгшэдтэй зэргэлээд Чехословакиин нэгэдэхи армиин корпусой сэрэгшэд дайсадые бута сохилсоһон юм. Имагтал эндэ, Дуклада, манай арадуудай ба арминуудай аха дүү ёһоной хани барисаанай ба дайшалхы холбооной түүхэтэ удха шанар онсо хүсэтэйгөөр харуулагдаа һэн гэжэ А. А. Епишев хэлээ. Мүнөө Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй дайшалхы холбоондо Чехословакиин Арадай арми хүндэтэй һуури эзэлнэ. ЧССР-эй газар дээрэ һаяхан боложо үнгэрһэн «Щит-84» гэжэ һуралсал энээниие үшөө дахин батадхаа. Советскэ Союзай, аха дүү Чехословакиин социалис хани харилсаата бусад оронуудай амжалтанууд империализмын ээрхэг түримхэй бүлэгөөрхидэй уур сухалые хүргэдэг байна. Советскэ Союзай болон Чехословакиин, социалис хани харилсаата бүхы оронуудай арадууд болон арминуудай аха дүү ёһоной хани барисаан ба харилсаа холбоон манай хүсэ шадалай ба илагдашагүй байлгын лаб найдамжа, империализмын ээрхэг түримхэй хүсэнүүдэй замда дабагдашагүй хаалта болоно гэжэ бидэ тоолонобди.

Совет арадта эльгээгдэхэ амаршалгые митингдэ хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абажа, текстыень совет сэрэгэй делегациие толгойлогшодо барюулһан байна.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ПАРТКОМОЙ ЭЛСҮҮЛХЭ ҮҮРГЭ

Эдэ үдэрнүүдтэ ургаса хуряалгын хаhа hүүлшынгээ шатада орожо байна гээшэ. Манай нютагаар энэ жэлэй ургаса хуряалгын үедэ түрүүшээр сэлмэг үдэрнүүд hубарилдажа, комбайнууд hаадгүйгөөр тарягаа, сабшан унагааhан, хатаhыень сохижо абаhан юм. Харин hүүлэй үдэрнүүдтэ хура бороо, саhан орожо, хуряалгын хүдэлмэрие нилээд лэ hаатуулба. Тиигэбэшье hаань совхозоймнай хүдэлмэрилэгшэд ургуулhанаа гээлтэдэ оруулангүйгөөр дууhан хуряажа абахын тула яhала оролдоно.

Совхозой партком механизаторнуудайнгаа урма зоригые бадаруулан, ойлгууламжын хүдэлмэри аша үрэтэйгөөр ябуулха, хэрэгтэй бүхы юумээрнь гүйсэд хангаха, социалис мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидэhэн байгаа. Гадна совхознай мүнөө жэл бүхыдэнь 2830 гектар дээрэhээ 39620 центнер ороохо суглуулха, 150 гектар газарhаа 15000 центнер хартаабха малтажа абаха, хүрэнгэдэ эрхим шанартай үрэhэ сэбэрлэжэ адхаха, полинууд дээрэхи hолоомоёо хуу суглуулжа зөөхэ, 2400 гектар намарай паар хахалха гэhэн зорилготой юм.

Партийно-эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэрие адли тэгшээр ябуулhанhаа ажалай амжалта дулдыдадаг гэжэ бултанда мэдээжэ аабза. Ушар иимэhээ партком таря хуряалгын хүдэлмэриин эхилхын урда тээ совхозойнгоо дирекци, профком, болон ВЛКСМ-эй комитедтэй суггаа тракторно-таряан ажалай бүхы бригадануудта, хуряалгын-транспортна бүхы звенонуудта үйлэдбэриин суглаа үнгэргэhэн, ургаса хуряалга дээрэ хүдэлхэ бүхы коллективүүдтэ хэды центнер ороохо болон хартаабха суглуулхаб, хүрэнгын үрэhые хэды болотор хаажа, дүүргэхэб, хэды гектар намарай паар хахалхаб, хэды болотор полинууд дээрэхи hолоомоёо зөөжэ дууhахаб гэhэн тодорхой даабаринуудые үгэhэн юм. Мүн лэ эдэ суглаануудай дээрэ социалис уялга абтаа, мүрысөөнэй гурим баталагдаа.

Ургаса хуряалгые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула, тэрэниие hайнаар хүтэлбэрилхын тула, мүн ажалда хабаадажа байhан хүнүүдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха, социалис мүрысөө эмхидхэхэ оперативна штаб, пресс-центр парткомой шиидхэбэреэр баталагдаhан байна. Оперативна штабта парткомой секретарь, совхозой директор, сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, ажахын ахамад агроном болон арадай хиналтын гол бүлэгэй түрүүлэгшэ ороно. Тус штабайхид үглөөгүүр бүхэндэ эртэхэн контородоо сугларжа, үнгэрhэн үдэр соо хэгдэhэн хүдэлмэриин дүнгые харадаг, хаана ямар дутагдалнуудай ушарhые элирхэйлдэг, тэдэниие усадхаха хэмжээ абаха тухайгаа хэлсэдэг, шэнэ үдэрэйнгөө зорилгые хараалдаг байна.

Эмхидхэлэй хүдэлмэриин эгээл шухалань хадаа социалис мүрысөөн болоно. Тэрэниие пресс-центр хүтэлбэрилнэ. Тэрэнэй бүридэлдэ профкомой түрүүлэгшэ Б. Д. Тарбаев, ахамад экономист Р. С. Спольник, экономист Э. Н. Леонтьева, диспетчер Д. Д. Галтаева, шэмэглэн гоёодог уран зурааша Г. Ж. Манданов гэгшэдые оруулаа hэмди. Пресс-центр үглөө бүхэндэ үнгэрhэн сүүдхын туршада хэгдэhэн хүдэлмэриин дүнгүүдые яаралтайгаар гаргаад, «сахилгаан» мэдээсэл, «дайшалхы хуудаhа» болон «халаахай» дээрэ гоёор зурагглан бэшэhэнэй удаа агитаторнуудта үгэжэ, полевой бүхы стануудта дары эльгээнэ.

Манай совхоздо полевой гурбан стан бии. Таря хуряалгын хүдэлмэриин эхилхын урда тээ стануудаа бултыень заhабарилhан, сэбэрлэhэн, сагаадаhан байгаабди. Эндэ лозунг болон плакадууд, харуулан ойлгуулха зүйлнүүд хуу шэнээр бэшэгдэжэ үлгэгдөө hэн. Ниитэ-политическэ хүдэлмэримнай комплексно нэгэ түсэбөөр ябуулагдана. Тэрэ түсэбые мүн лэ полевой стануудта хадаhан байхабди. Тэрэн дотор бүтээжэ байhан бүхы хэмжээ ябуулганууд харуулагданхай. Энэ түсэбэй зүйл тушаа тогтоод яахамнайб. Гэбэшье нютагай соёлой байшан болон клубуудай, библиотекэнүүдэй, элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хэхэ хүдэлмэри энэ түсэб соо оруулагданхай гэжэ тэмдэглэе. Полевой стануудые даагшадаар тракторно-таряан ажалай бригадануудай тоо бүридхэгшэд В. В. Молонов, Г. Л. Сынчелов, Д—Н. Одонов гэгшэд томилогдоhон. Эдэ нүхэднай даалгагдаhан уялгаяа hайнаар дүүргэнэ.

Совхоздомнай тракторно-таряан ажалай гурбан бригада бии. Тус бүхэндэнь хуряалгын-транспортна нэжээд звено байгуулагданхай юм. Энээнhээ гадна намарай паар хахалха, полинууд дээрэхи hолоомо суглуулха, хүрэнгын үрэhэ сэбэрлэхэ звенонууд бии. Хартаабхашадые аминдань звено болгоhон байнабди. Бригада болон звено бүхэндэ политинформатор, агитатор табигдаа hэн. Манай политинформаторнууд ахамад агроном Г. Ж. Тонтоев, профкомой түрүүлэгшэ Б. Д. Тарбаев, ахамад инженер Л. Д. Зарбаев, ахамад экономист Р. С. Спольник болон бусад графигай ёhоор даалгагдаhан коллективтээ ошожо, совхоз, район, республика болон манай орон дотор, мүн хилын саана боложо байhан hүүлшын шэнэ hонинуудтай танилсуулна.

Ургаса хуряалгын хүдэлмэрие богони болзорто, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ, социалис мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ манай агитаторнууд горитой үүргэ дүүргэнэ. Тэдэнэр үдэр бүхэндэ диспетчерhээ гү, али түсэблэлгын таhагhаа ургаса хуряалгын ябаса тухай hүүлшын мэдээнүүдые абажа, өөhэд өөhэдынгөө участогуудта ошоно. Эдэ мэдээнүүдынь мүнөөдэрэй бодото байдал дээрэhээ үндэhэлэн, хэнэй түрүүлжэ, хэнэй хожомдожо ябаhые тоонууд дээрэhээ сасуулан харуулжа байгаад, хөөрэлдөө хэхэдэнь туhална бшуу. Эдэ сасуулгануудайнгаа hүүлдэ тэдэнэр гол хөөрэлдөөгөө ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, журам бэхижүүлхэ, шанар hайжаруулха асуудалнуудтай холбоно. Эрхим агитаторнуудаймнай тоодо Загтадай отделениин агроном А. Ж. Хамаганов, Жэмhэгэй тракторна бригадын бригадир С. Д. Жамнянов, Охор-Шэбэрэй хүдөөгэй клубай директор В. С. Алсыев гэгшэд ороно.

Хуряалгын-транспортна звенонуудай, мүн бусадшье коллективүүдэй хоорондо дэлгэрhэн мүрысөөнэй дүн табан хоног бүхэндэ гаргагдажа, илагшадтань дамжуулгын улаан вымпел барюулагдана, тэдэнэй хүндэлэлдэ совхозой түб hууринда ажалай алдар солын Улаан туг үргэгдэнэ. Энээнhээ гадна илагшадай гэр бүлынхидтэ баясхалан хүргэhэн бэшэг эльгээнэбди. Эгээн түрүүн илагшые совхозой партком, дирекци, профком болон ВЛКСМ-эй комитедэй зүгhөө ажалай ехэ амжалтаар амаршалаад, үнгэрhэн табан хоног соо түйлаhан ажалайнь дүнгые, социалис мүрысөөндэ илаhыень мэдээсэнэбди. Саашадаа социалис уялгаяа дүүргэхын тула мүхөөгөө абтангүй ябахыень хүсэнэбди. Иимэ бэшэгэй текстые нюур таладаа гоё зурагтай открытка дээрэ типографида барлуулhан байнабди. Хуряалгын хүдэлмэриин түгэс дүүрэхэдэ илагшадта, үндэр дүн түйлагшадта социалис мүрысөөнэй гуримай ёhоор Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэг гү, али мүнгэн шан барюулхабди.

Механизаторнуудай хүдэлмэриингөө hүүлдэ hайнаар амархын тула полевой стануудые эртээнhээ бэлдэhэн тухайгаа дээрэ хэлээ hэм. Тэдэнэр үдын эдеэлгэнэй забhарта гү, али ажалай hүүлдэ газетэ, журналнуудые, элдэб номуудые уншаха, шатар болон даам табиха аргатай. Тэдэнэртэ графигай ёhоор Жэмhэгэй сельпогой автолавка, эндэхи больницын хүдэлмэрилэгшэд, мүн соёлой байшан болон клубуудай уран hайханай бүлгэмэйхид айлшална. Эдэнэртэй хамта лекторнүүд совхозой директор В. Р. Сыденов, сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Б. Н. Доржиев, Жэмhэгэй дунда hургуулиин багша В. Ж. Лодоева болон бусад ерэлсэжэ, лекци уншана.

Эдэ бүгэдэ партийно-эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулhанайнгаа ашаар зарим тэды амжалтануудые түйлажа байнхайбди. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр хүрэтэр хуряалгаа дүүргэхээр хараалнабди. Хартаабхаяа хуряажа дүүргэнхэйбди. Намарай паар хахалха, hолоомо суглуулха, үрэhэ сэбэрлэхэ хүдэлмэреэ саг сооньдүүргэхэбди. Тиигэжэ ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха гэhэн хүсэлнай бэелүүлэгдэнэ.

А. ЗАМБУЛАЕВ,
Түнхэнэй районой Саянай совхозой парткомой секретарь.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

ҮБГЭН ЭСЭГЫН ЗАХЯА

ТЭЭСГЭН, намар эртүүр тэндэ ябахадамнай, Ивановка тосхоной зүүн хойтохи набтаршаг хадын хормойгоор hөөг бургааhан шэнги үдхэнөөр, үндэрөөр ургаhан кукурузын ургаса ногооржо, далбагар ехэ намаа набшаяа hалхи hэбшээндэ хиисхүүлэн байгаа бэлэй. Тэрэниие хуряажа ябаhан комбайн, машинанууд ургасын тэгэндэ ороходоо нэгэ харагдажа, харагдахаяа болижо ябабад.

— Энэмнай үнөөхи Дампиловтанаймнай поли гээшэл даа. Тиигэжэ нэршэшэhэн газар юм. Бүри жараад онуудта Николай Иннокентьевич Дампилов үбгэжөөл эндэ кукурузын үзэгдөөгүй үндэр баян ургаса абажа, бүхы республика соо суурхаhан ааб даа. Удаань тэрэнэй хүбүүн Георгий Николаевич баhал эндэ хорёод жэлдэ кукуруза ургуулаа. Харин мүнөө тэрэнэй хүбүүд Геннадий, Иван Дампиловууд энэл таряалан дээрэнь хүдэлжэ байна,—гэжэ «Родина» колхозой парткомой секретарь С. Р. Агафонов хэлэнэ.

Иигэжэ хэлэхэhээнь уламжалан, дүрбэн жэлэй саана эгээл энэ таряалан дээрэ Георгий Николаевич Дампиловтай уулзаhанаа hанаадхибаб. Май hарын намжаа дулаахан үдэр hэн. Тала дайдада түрүүшын хүхэльбэ ногоон бултайжа, бургааhа шугы мэнэ hаял гүлгэлөөд байгаа бэлэй.

Звеногойхид газараа үhалжа дүүргээд, тэрэнээ хахалжа, кукурузынгаа үрэhэ тарихаар бэлдэжэ байба. hайса үhалагдажа, дэбтэтэрээ норгоhон, үтэгжүүлгэ горитой оруулагдаhан газарынь тоhо лэбшэжэ байhандал харална. Тэрэнь дээрэhээ наранда халахадаа бага ууралтан, доропоо хүсэтэйгөөр амисхалжа байhандал үзэгдэхэ юм.

Тракторайнгаа хойно шагтагалhан нэгэ анзаhатай плугаар буураздаа гаргажа, hүүлшын гектарые үhалаад байхадаа, Георгий Николаевич Александр хүбүүндээ иигэжэ хэлэбэ:

— Саша, үдэшэ болотор энээхэн дүтын сабшалангые үhалжархия. Хайран үhан дэмы урдажа арилхань. Трактораа унтараагаад, хүрзэ абажа, тэрүү тэрэ ханаабай тээ дундуурнь hэтэлээд, үhыень сабшалан руу таби. Бишни бүри доошоо ошожо үhалхамни.

— Баабай, энэтнай манда даалгагдаhан сабшалан бэшэ ха юм. Эзэниинь ерээд үhална ааабза. Тарилгада бэлдээ hаамнай дээрэ бэшэ гүй—гэжэ хүбүүниинь сабшалан үhалха ехэшье дуратай байбагүй.

— Тарилгадаашье бэлдэжэ үрдинэ бэзэбди. Саг үшөө бии. Харин мүнөө энээниие шинии, минии сабшалан гэжэ байха аргагүй. Гол ханаабта үhан бага болобо. Иигээд хэды хоногhоо, энэш шэргэшэхэдээ болохо. Даб дээрэ үhанай урдажа байhандань аргатайл hаань газарые ундалуулжа үрдихэ хэрэгтэй. Өөрөөшье мэдэнэш. Гандуу жэлдэ балгашье үhан гамтай ха юм,—гэжэ Георгий Николаевич хүбүүндээ ойлгуулна.

Эндэ таряашан хүнэй ёhотойл hэшхэл, өөрынгөө үхибүүдые баhал тиимэ байхаар хүмүүжүүлдэгынь харагдаа гэжэ hананаб.

Тэрэ үдэр кукурузашантай удаан хөөрэлдөө hэмди. Георгий бүри залуу ябахадаа эсэгынгээ хажууда хүдэлжэ, кукуруза ургуулха бүхы орёо нарин онол оншыень шудалжа эхилhэн. Хэнэйшье мэдэhээр тэрэ үедэ энэ ургамалые тарижа ургуулха технологи аихабтар нарин нягтаар сахигдадаг hааб даа. Үрэhээ квадратно-гнездовой аргаар тарихадаа полиёо урид хэмжэжэ, хэа хаанань гадаhа хадхажа, тэрээгээр шугамдал сэхэ загуунуудые татадаг hэн. Тиигээд зурууд хоорондохииень утаашаа, хүндэлөөшэнь хэдэн дахин элдүүрилдэг байгаа. Мүн тиигэжэ оролдоhонойнь зэргээр ургасашье абтадаг бэлэй.

ЖАРААД ОНУУДТА Николай Дампиловай Георгий хүбүүнтэеэ ургуулhан кукурузын ургасые харахадаа хүнүүд одоол гайхадаг байгаа. Ой модон шэнгеэр, 4—5 метр үндэрөөр ургаhан кукуруза соонь эмээл моритой хүн ороод харагдадаггүй hэн. Нэгэ жэлдэ тэдэнэй таряалан дээрэhээ гектарай 720 центнер ногоон намаа набша, мүн бага эдеэшэнтэhэн буурсаг хуряагдаа юм. Ямаршье жэлдэ гектарай 450—500 центнер ургаса алгадгүйл абтадаг байгаа.

— Мүнөө бидэ тэрэ үеын хэмжээндэ хүрэмэ ургаса абанагүйбди. Ушарынь юуб гэхэдэ, кукуруза ургуулха технологи hураггүй бэлэн мүртэй болошоо. Газартаа үтэгжүүлгэ оруулаад, аргатай hаань үhалаад лэ хахалhан бэеэрээ үргэн зуруудтайгаар нэгэ тээшэнь таринабди, удаань зурууд хоорондын элдүүрилгэшье баhал нэгэ тээшээ хэгдэнэ. Харин мүнөө хэдэн зуун гектарта кукурузые урдынхидал квадратно-гнездовой аргаар тарижа ургуулхын аргагүй ха юм,—гэжэ Георгий Николаевич хэлээ бэлэй.

— Тиибэ ябашье эдэ үнгэрhэн хорёод жэлдэ эсэгынгээ захяа заабарие дүүргэжэ, эхилhэн хэрэгыень үргэлжэлүүлнэб. Саашадаа минии орондо хүбүүдни хүдэлхэ юм бэзэ. Мүнөө намтаяа Александр ажаллана. Тэрэнэй удаадахи Геннадий хүбүүн трактористын курс дүүргээд баhал кукурузашанаар хүдэлжэ байhанаа Совет Армиин албанда ошоо. Саада тээнь Иван гэжэ хүбүүн ургажа ябана. Эдэнэй хэнэйнь эрхим кукурузашан болохыень саг харуулна ааб даа,—гээд нэмэбэ.

Удаань хоёр жэл болоод Георгий Николаевич хүндөөр үбшэлжэ наhа бараа. Баабайнгаа хэжэ байhан арюун hайхан ажал хэрэгыень үргэлжэлүүлхэ уялга Геннадий хүбүүндэ тудаа. Тиигэжэ Иван дүүтэеэ тэрэ нэгэ звено болоод хүдэлнэ.

Мүнөө залуу коммунист Геннадий Георгиевич Дампилов звеное даажа абаhаар хоёрдохи жэлээ кукуруза ургуулжа байнхай. Нёдондо таряалангай гектар бүриhөө дундаа зэргээр 270 центнер ногоон намаа абаа. Харин энэ жэлдэ үhалагдадаг 120 гектар дээрэhээнь гектарай 400 үлүүтэй центнер ургаса хуряагдаа. Мүн хуурай добо газарhааньшье баhал үндэр баян ургаса абтажа, тэрэнь гектарай 300—330 центнертэ хүрэhэн байна.

— Юрэдөө, Дампиловтанай хүдэлжэ байhан сагта манай үнеэд шэмэтэ тэжээлээр нэгэтэшье таhалданагүй даа. Таhалдахашьегүй гэжэ hананаб,—гээд, ажахын үнинэй малшан, Ивановкын фермые даагша Н. И. Полонова хэлээ hэн.

— Гансахан энэ жэлдэ тэдэнэй ургуулhан кукурузын ургасаар Ивановкын hү hаалиин фермын хажууда—4000 тонно, Подхаян гэжэ газарта—3000 тонно, тиихэдэ Үбэр-Хэрээтын фермэдэ—2000 үлүүтэй тонно эрхим шанартай силос дарагдаа. Тэрэ силосыень хэдэн зуугаад үнеэд, олон шахамал үхэр эдижэ үбэлжэхэ юм. Тэдэнэй ургуулhан куку-

АШАГ ҮРЭ, ШАНАР

БАРИЛГА ЭХИЛЭЭ

Түгнын шулууи нүүрhэнэй уурхайн оршондо хэгдэжэ байhан түрүүшын ээлжээтэ барилгануудта миллион гаран түхэриг ашаглагдаба. Эндэ тон түрүүн барилгашадай гэр байранууд бодхоогдоно. Туд бүридөө арбан хоёр квартиратай болбосон түхеэрэлгэтэй гурбан гэр бодхоогдохоор хараалагдаhан аад, тэдэнэй хоёрынь баригдажа байнхай. Тиихэдэ туд бүридөө хорин долоон хүнэй багтаамжатай юhэн хамтын байра баригдаха юм. Хамтын түрүүшын гурбан байрада октябрь соо хүнүүд толлон орохоёо байна. Тэрэшэлэн харгынууд баригдана. Энэ хадаа Түгнын шулууи нүүрhэнэй уурхайдахи ажал хүдэлмэринүүдые дэлгэрүүлгын урда тээхи бэлэдхэл болоно. Мүнөө жэлдэ эдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэришэдтэ хоёр миллионhоо дээшэ түхэриг ашаглагдахаар түсэблэгдэнхэй.

Главбурятстройн нүүдэл оньhожоруулагдамал 28-дахи колоннын коллектив эндэ хоёрдохи hараяа хүдэлжэ байна. Энэ хадаа барилгын генеральна подрядчик гээшэ. Тэдэнэртэй хамта барилгын 136-дахи оньhожоруулагдамал колоннын болон «Строймеханизация» трестын управлениин механизаторнууд түрүүшын ээлжээнэй барилгануудые бодхолсоно.

М. ДОРЖИЕВ.

ОНСО ШАЛГАРБА

Байгша оной үнгэрhэн юhэн hарын дүнгүүдые согсолжо үзэхэдэ, 17-дохи цех бройлерно фабрика доторoo мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараhан байба.

Дүршэлтэй бэрхэ шубуушан Мария Гавриловна Антипинагай хүтэлбэрилдэг бригадынхид жэлэй эхинhээ хойшо абаhан бүхы дальбарaануудайнгаа 93,5 процентыень бүрин бүтэнөөр томо болгожо, мяханай комбинадта тушаагаа гэхэ гү, али энэнь нормоор хараалагдаhанhаа холо дээшээ байна. Иимэ үрэ дүн эндэ түрүүшынхеэ түйлагдаба.

Эдэнэр инкубаторhаа нарай дальбарaануудые абаад, 65 хоногто бройлерно аргаар тэжээхэдээ, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 19—20 граммаар нэмээжэ, энэ үе соо 1600 центнер шубуунай мяха үйлэдбэрилхэ даабаритай hаа, тэрэнээ 2091 центнертэ хүргэhэн байна.

Тус цехтэ бэрхэ шубуушад В. А. Забадаев, А. Д. Замаратских гэгшэд эрхимээр хүдэлнэ.

Агууехэ Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ойн хүндэлэлдэ улам эршэмтэйгээр мүрысэн ажаллажа, фабрикын шубуушад мяхан болгогдохо тахяагай дальбараануудай гарзалалгые эрид хороожо, тэдэнэй 90 процентhээ доошо бэшыень томо болгохын түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидээ.

А. БАРНАКОВ,
Загарайн бройлерно шубуунай фабрикын ахамад экономист.

хүдөө ажахын ШЭНЖЭЛЭЛ

ТЭЖЭЭЛ ХЭР БЭЛДЭГДЭНЭБ?

Ажахынуудай адууhа малай эдихэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ эршэмтэй шанга хүдэлмэри мүнөө хаа хаанагүй дүүрэнтэбэ. Имагтал хуряагдаhан таряалангай hолоомо соможо абаха, зелёнко болон тэжээлэй корнеплодуудые хуряаха, витаминтай ногооной гурил татаха хүдэлмэри үшөөл ябуулагдаhаар.

Энэ жэлдэ республикын районуудай бүхы ажахынууд түсэбэй ёhоор хамтадань 487,8 мянган тонно **үбhэ абаха** байhан hаа, октябриин 1-нэй мэдээгээр 327,2 мянган үлүүтэй тонно үбhэ бэлэдхээд, түсэбөө 67 процентдэ хүргөө. Энэнь үнгэрhэн жэлэнхиhээ 13 мянга гаран тонноор бага болоно.

Кабанскын районой ажахынууд үбhэ абаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ, бүхыдэнь 20,8 мянга үлүүтэй тонно үбhэ бэлэдхэhэн байна. Илангаяа эндэхи «Шергинский», Байгал-Худариин совхозууд ехэ үбhэ хуряажа абаа. Хойто-Байгалай районой совхозууд үбhэ бэлэдхэхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, нёдондонойхиhоо хоер дахин шахуу ехэ тэжээл суглуулжа шадаба.

Тэрэшэлэн Хэжэнгын районой Могсохоной совхоз, Зэдын районой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз гэхэ мэтэ ажахынууд үбhэ хуряаха түсэбөө бүри сентябриин эхеэр дүүргээ hэн.

Бүхы 19 районуудай юhэниинь нёдондонойхиhоо hураггүй ехэ үбhэ абабашье, байгша онойнгоо даабарие дүүргээгүй. Тэдэнэй тоодо Баргажанай, Баунтын, Ахын, Прибайкалиин, Яруунын, Түнхэнэй районууд ороно. Тиихэдэ Бэшүүрэн, Зэдын, Загарайн, Захааминай, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын районуудай олонхи ажахынууд үбhэ хуряажа абаха түсэбөө дүүргэхэгүйhөө гадна, үнгэрпэн жэлэихиhээ бага бүдүүн тэжээл бэлэдхээ.

Байгша ондо ажахынууд 192,6 мянга шахуу тонно **сенаж даража,** түсэбөө 97 процент дүүргэбэ. Гэбэшье нёдондонойхиhоо 32 мянган тонноор бага сенаж бэлэдхэгдээ. Зэдын, Яруунын, Загарайн, Түнхэнэй, Кабанскын районууд лэ үнгэрhэн жэлэйхиhээ ехэ сенаж дараа, түсэбүүдээшье амжалтатайгаар дүүргээ.

Колхоз, совхозууд бүхыдэнь 932,7 мянган тонно **силос** (бэлэн болгогдоhон) дараха даабаритай байhан hаа, мүнөө 657,2 мянга үлүүтэй тонно шэмэтэ тэжээл нүхэ, траншейнүүдтэ хээд, түсэбөө 70 процент дүүргээ. Тэрэнэйнь 420,4 мянган тонноодо элдэб химическэ консервантнууд, карбамид гэхэ мэтэ холигдожо дарагдаа. Нёдондонойхиhоо 20 үлүүтэй мянган тонноор ехэ силос бэлэдхэгдээ. Хурамхаанай районой ажахынууд 43,5 мянга тонно силос даража, түсэбөө 135 процент дүүргээд, үнгэрhэн жэлэйхиhээ хоёр дахин ехэ шэмэтэ тэжээл нөөсэлбэ. Гадна энэ районой Аргатын совхоз үбhэ хуряаха, силос дараха түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэн байна. Тэрэшэлэн Баргажанай, Хойто-Байгалай районууд силос ехэ даранхай.

Витаминтай ногооной гурил татаха түсэбөө олонхи районууд дүүргээ. Хэрбээ нёдондо энэ үедэ республика дотор бүхыдөө 40,6 мянган тонно тиимэ тэжээл бэлэдхэгдээд байhан hаа, байгша ондо 45,4 мянган тонно витаминтай ногоон гурил татагдаад, тэрэнэй 18,7 мянган тоннонь шанартай гранула болгогдоо. Хурамхаанай районой ажахынууд үнгэрhэн жэлэйхиhээ 1,5 дахин ехэ гурил бэлэдхээ, мүн энэ жэлэйнгээ түсэбыешье хоёр дахин үлүүлээ. Гэхэтэй хамта Загарайн, Мухар-Шэбэрэй районуудай колхоз, совхозууд витаминтай ногооной гурил бага бэлэдхээ, түсэбөөшье дүүргэбэгүй.

Энэ жэлдэ бүхыдөө 3543 гектар газарhаа хамтадаа 69,5 мянган тонно **тэжээлэй корнеплодууд** абтаха ёhотой байhан аад, мүнөө тэрэнэй оройдоол 544 гектарайнь ургаса абтаа. Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хяагтын районуудай ажахынууд тэжээлэй корнеплодуудые тариhан газарайнгаа ургасын оройдоол 3,8 процентые хуряагаа. Харин Зэдын, Яруунын, Захааминай, Хэжэнгын, районуудай колхоз, совхозууд яhала горитой газарта тэрэниие тариhан аад, нэгэшье гектарай ургасые абаагүй байhаар.

hүүлэй мэдээгээр республика дотор бүхыдөө бэлэдхэгдэhэн үбhэ, сенаж, силос, ногооной гурил гэхэ мэтые тэжээлэй единицэдэ оруулаад, бии байhан малай условно толгой бүхэндэ хубаарилхада 7,1 центнерэй единицэдэ хүрэнэ. Энэнь үнгэрhэн жэлэнхиhээ зарим тэды доошоо байна. Бэшүүрэй, Кабанскын, Түнхэнэй районуудта эгээл ехэ гэхэ гү, али малайнь условно толгой бүхэндэ 9,8-hаа 13,3 хүрэтэр центнер тэжээлэй единицэ нөөсэлэгдэнхэй. Харин Баунтын, Ахын, Яруунын, Захааминай районуудта эгээл бага — малай условно толгой бүхэндэ 3,0—4,7 центнер хүрэтэр единицын хэмжээнэй тэжээл абаа.

Мүноодэрэй гол зорилго юуб гэхэдэ, ургасынь абтаhан таряалангай hолоомые хуу сэоэрээр тармажа, суглуулжа сомохо, малай үөэлжөөнүүдтэ зөөхэ, тэжээлэй корнеплодуудые, мүн тэрэнэй эшэ намааень хуряажа, зелёнкые бүхыдэнь саг соонь сабшажа абаха хүдэлмэрие эрид түргэдхэхэ шухала болоно. Эдеэшээгүй таряанай ногоон ургаса болон зелёнко сабшаад, АВМ агрегадуудаар витаминтай ногооной гурил шадаал hаа ехээр гаргаха арга бии.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА МАЛАЙ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЭ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

1984 оной октябриин 1-нэй мэдээн

(Дүүргэлтыень процентээр харуулхада)

Районууд	Үбhэн	Сенаж	Силос	Витаминтай ногооной гурил	Тэжээлэй корнеплод
Кабанскын	109	125	99	133	33
Хойто-Байгалай	109	—	149	—	—
Хяагтын	89	119	57	71	8
Түнхэнэй	89	99	91	144	51
Улаан-Үдын	88	81	57	87	25
Прибайкалиин	88	48	79	82	27
Хэжэнгын	80	66	72	109	—
Ахын	80	—	—	—	—
Хурамхаанай	74	115	135	221	—
Мухар-Шэбэрэй	68	41	75	89	4
Хориин	67	107	67	122	18
Баргажанай	65	95	101	49	3
Захааминай	64	86	87	70	—
Загарайн	64	127	42	61	43
Зэдын	62	194	70	106	—
Бэшүүрэй	60	88	79	80	17
Сэлэнгын	57	103	44	7	7
Яруунын	38	109	29	103	—
Баунтын	38	—	—	—	—
Республикада бүхыдөө	67	97	70	95	9

Совет орон дотор

БЭЛЭДХЭГШЭДЭЙ КАРТЫН ЁhООР

РИГЭ. Колхоз, совхозуудта, хамhабариин ажахынуудта хэды шэнээн овощ, үрэ жэмэс ургуулагдааб гэжэ Латвиин бэлэдхэгшэд hайн мэдэдэг. «Латпотребсоюзда» hая хүдэлжэ эхилhэн тусхай диспетчерскэ түб иимэ мэдээнүүдые суглуулдаг байна.

Овощ болон үрэ жэмэсэй оролгые найдамтайгаар залан хүтэлхын тула саад ба огород ургуулагшадтай баталагдаhан хэлсээнүүд тухай мэдээсэлнүүд, бэлэдхэгшэдэй транспортаар ба хүнүүдээр хангагдаса эртээнhээ шэнжэлэгдэhэн байгаа. Энэ мэдээсэлэй үндэhөөр мэргэжэлтэд тусхай карта зохёожо, ургаса хуряалгын болзорые, худалдажа абаха газарнуудые тодорхойлhон байна. Шэнэ мэдээнүүдэй ороходо, карта дээрэ лаблалта хэгдэдэг, тиигэжэ кооператорнуудай хүсэ шадалаа зүбөөр хубаарилхадань туhалдаг байна.

— Мүнөө жэлдэ бидэ овощ ба үрэ жэмэс ехээр худалдажа абахаhаа гадна, тэдэниие болбосоруулгые hайжаруулха гэжэ хараалнабди,—гэжэ «Латпотребсоюзай» түрүүлэгшэ П. Круминьш хэлэнэ. Диспетчерскэ түб энэ зорилгоор хүдэлнэ. Тэрэнэй хэhэн шэнжэлгын ёhоор түсэбүүдтээ заhабаринуудые оруулhан байнабди. Стационарна тушаан абалгын 247 пунктда саг зуурын ба нүүдэл 360 пункт нэмээгдэжэ, бүхы бэлэдхэгшэдэй хоёр халаанай хүдэлмэри эртээнhээ хангагдаhан байна.

Ажалаа бодомжотойгоор эмхидхэhэнэй ашаар «Латпотребсоюз» нёдондонойхиhоо гурбанай нэгэ хубяар ехэ овощ ба үрэ жэмэс хүн зонhоо худалдажа абаа.

КЛАССТА БА БАРИЛГА ДЭЭРЭ

УСТЬ-ОРДЫНСКИЙ. Усть-Ордын Буряадай автономито округой түб Усть-Ордынский гэжэ hуурин тосхоной нэгэдэхи дунда hургуулиин ахалагша классай олохон hурагшадта штукатурнуудай мэргэжэл олгохо тухай үнэмшэлгэнүүд барюулагдаба. «Главвостоксибстройн» мэргэжэлтэдhээ бүридхэгдэhэн шалгалтын комисси, hурагшадай теоретическэ эрдэм мэдэсые, шадабарие үндэрөөр сэгнээ.

Мүнөө үедэ автономито округой түбтэ барилгын мэргэжэлтэд эгээл хомор юм. Эндэ байрын гэрнүүд, hургуулинууд, хүүгэдэй ясли-сад, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын объектнүүд бодхоогдоно. Арадай ажахыда хэрэгтэй хүдэлмэришэнэй мэргэжэлнүүдтэ hургалга hурагшадай ажалай талаар хүмүүжүүлгын программада оруулагданхай. Инженернүүд болон дүй дүршэлтэй багшанар хэшээлнүүдые үнгэргэдэг. Тэдэнэй хүтэлбэри доро энэ зундаа үхибүүд 70 байратай гэр шэмэглэн гоёолгодо хүдэлhэн байна.

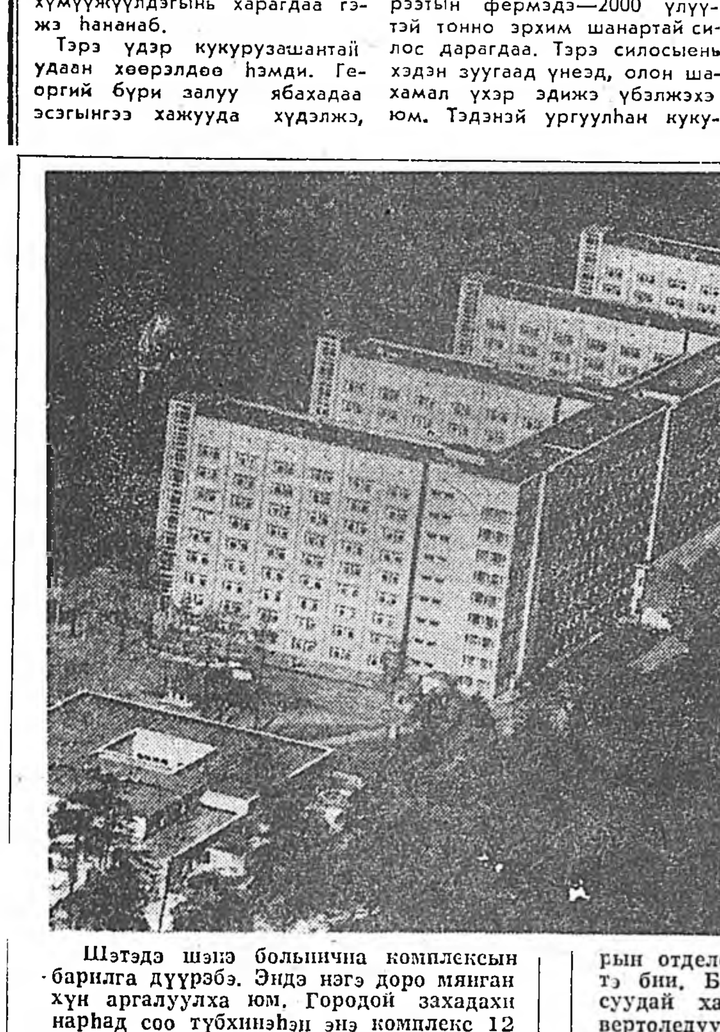
АЛМАЛТА, АРЬБАЛАЛТЫН ТҮЛӨӨ

КИШИНЕВ. Кишиневско локомотивна депогой машинист арадай хинагша Константин Усов ба тэрээнтэй суггаа хүдэлдэг нүхэдынь хэдэн баяртай үйлэ хэрэг нэгэн доро тэмдэглэбэ. Түмэр замшадай коллектив бүхы дүнгүүдээр жэлэй даабарие дүүргээ юм. Харин түрүү машинист энэ үедэ түлишэ алмаха талаар уялгануудаа үлүүлhэн байна.

Жэлэй эхинhээ хойшо түмэр замшад бүхыдөө 600 тонно үнэтэ түлишэ алмаhан байна. Депогой хинагшадай ажал ябуулгын ашаар энэ ехэ амжалта түйлагдаа.

— Арадай хинагшадай бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэhэн үгэ хинагшадай хүдэлмэридэ шэнэ түлхисэ болобо,—гэжэ К. Усов хэлэнэ. Алмалта, арьбалалта хадаа манай экономическа ажабайдалай эбдэшэгүй хуулинь байха зэргэтэй гэжэ Константин Устиновичай хэлэhэн бодолые түмэр замшад сүм дэмжэнэ.

(ТАСС).

Шэтэдэ шэнэ больнична комплексын барилга дүүрэбэ. Эндэ нэгэ доро мянган хүн аргалуулха юм. Городой захадахи нарhад соо түбхинэhэн энэ комплекс 12 гектар газар эзэлнэ. Больница мүнөө үе сагай эрилтэдэ дүүрэн харюусама түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай: эндэ 5 лазерна түхеэрэлгэ, искусственна боө-

АНДА НҮХЭСЭЛЭЙ ҺҮЛДЭ

һэн шэб шэнэхэн номоо мордвин А. Брыжинский, «Долганай олонхо» гэһэн һая барлагдаһан монографияа якут П. Ефремов бидэнэртэ бэлэглээ. Казахстанай ехэ делегациин түлөөлэгшэ Сеид Каскабасов арадайнгаа аман зохёол тухай хөөрэжэ үгэхэһөө гадна удхатай һайхан үльгэрнүүдые түүрээн дуулажа үгөө.

Конференциин хүдэлмэридэ хабаадахадаа хэһэн ажалаараа, эдэбхи һонирхолоороо, һанал бодолоороо түрэл дүтэ байһанаа бүгэдөөрэн мэдэрээ һэмди. Хэдэн мянган модоной зайе гаталжа, иишэ ерэһэн олон тоото үндэһэ яһатан эрдэмэй түйлалтануудаар, һэнамжа бодолнуудаараа һаадгүй андалдаа бшуу.

1980-яад онуудаар Сибириин литература шэнжэлэгшэд хоорондохи холбоо барисаагаа улам бэхижүүлһэн байна. Энээниие тэдэнэй үнгэргэһэн элдэб янзын конференцинүүд, зүблөөнүүд, тэрэ тоодо «Сибириин, Хойто зүгэй ба Алас-Дурнын арадуудай литературануудай харилсаа холбоон. Угай баялигуудые шэнжэлгын асуудалнууд ба мүнөөнэй үе саг», «Бүхэдэлхэйн литературын мүнөө үеын хүгжэлтэ» гэһэн конференцинүүд эли тодоор гэршэлнэ.

Сибириин эрдэмтэдэй научна харилсаанай үргэдэжэ байһаниие гэршэлһэн ондоошье баримтанууд бии. Жэшээлбэл, Якутскда үнгэрһэн конференциин түгэсхэлэй уулзалга дээрэ Новосибирскын түлөөлэгшэд яхад нүхэдтөө «Сибириинород литературын очеркнууд» гэһэн 2 боти шэнжэлэлээ бэлэглэһэн ушартай. Харин Новосибирскын академгородогто, Түүхын, философиин ба хэлэ, бэшэгэй институтда Сибириин арадуудай аман зохёолой шэнжэлэлгын шэнэ сектор һая нээгдэжэ, тэрэниие манай хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор А. Б. Соктоев толгойлһон байна. Һүүлшын конференцидэ тэрэнэй хүтэлбэрилгэ доро олонхо гүйсэдхэгшэдэй хабаадалгатайгаар арадай аман зохёол шэнжэлэгшэдэй зүблөөн үнгэргэгдөө. Мүнөө сагта «Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй арадуудай аман зохёолой түүхэ бэшэгүүд» гэһэн 60 боти болохоор академическэ бүтээлые секторэйхид хэблэжэ захалба. 30 гаран хэлэн дээрэ барлагдаһан түүхэ бэшэгүүд— ленинскэ национальна политикын бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһанай ёһотой гэршэ болохонь лабтай.

Мүнөө сагта Сибириин литературна шэнжэлэлгын научна, методологическа, эмхидхэхы баян дүршэлгүйгөөр үргэн ехэ регионой литературые һанаад үзэхэнь бэрхэтэй. Тиин Сибириин, Хойто ба Алас-Дурна зүгүүдэй урда сагта үзэг бэшэггүй байһан арадуудай түрүүшын түүхэ бэшэгүүдэй, зохёолнуудай очерк-суглуулбариие регионой эрдэмтэдэй, литература шэнжэлэгшэдэй хүсөөр бэлдэхэ ёһотой байһамнай эли.

Хүгжэмтэ театрта, хизаар оронoo шэнжэлэлгын, уран һайханай ба литературна музейдэ урихаһаа эхилээд, соёлой айхабтар һонирхолтой программые нютагай эрдэмтэд бидэндэ дурадхаа.

Арадай аман зохёолой юунтэйшье жэшээлэшэгүй баялиг-олонхотой танилсахаяа, бусадшье һонин бүтээлнүүдые нюдөөрөө харахаяа тэгүүлжэ, литературна музей руу яараа һэмди. Гүрэнэй ба ниитын мэдээжэ ажал ябуулагша, яхад совет литературын үндэһэ һуури табигша Платон Алексеевич Ойунскиин (Слепцовой) нэрэмжэтэ литературна музей хоёр дабхар һайхан байшан соо оршоно. Юу хэлэхэб, тусхай иимэ музей Сибириин бусад хотонуудта үгыл даа...

П. А. Ойунскиин зохёохы ажалда, ажаябадалда зорюулагдаһан удхатай һонин буклетдые иража, бэлиг түгэлдэр энэ хүнэй намтарые һайн мэдэхэ болообди. Максим Аммосов, Александр Попов, Анемподист Сафронов мэтын совет яхад интеллигенциин түрүүшын түлөөлэгшэдые яхад зон омогтойгоор нэрлэдэг байгаа һэн.

Уран зурагай музейтэй бидэниие искусствые шэнжэлэгшэ Иннокентий Потапов танилсуулаа. Мамонтын яһанай багахан хабтагар талмай дээрэ бишыхан скульптурануудаар харуулагдаһан бүхэли үзэгдэлнүүдые тэрэ бидэндэ омогорхон харуулаа. Гадна музейдэ Яхадай суута уран бэлигтэн, РСФСР-эй арадай уран зурааша, СССР-эй Уран зурагай академиин гэшүүн-корреспондент Афанасий Николаевич Осиповой һүүлэй үеын бүтээлнүүд табигдаһан байгаа.

Индигирка голой оршон тойронхи байгаалиие зураглаһан бүтээлнүүдынь илангаяа бидэнэртэ һайшаагдаа. Үнгэ будагайнгаа талаар өөрсэ һонин шэнжэтэй бшуу: ехэнхидээ хара, сагаан шэрээр бүтээгдэһэн аад, сэгээн-сэнхир будагаар үлэ мэдэг үнгэ оруулагданхай. Хойто Яхадай шэрүүн хүйтэн уларилтайшье һаа, һүртэй һайхан байгаалиин дабтагдашагүй өөрсэ шэнжые эдэ зурагуудынь дамжуулна.

Үдэшэниинь бидэниие арадай аман зохёолой үдэшэдэ абаашаа. Хүгжэмтэ театрай гэрэлтэй уужам фойе руу оромсоороо, зог татан зогсошоо бэлэйбди. Афанасий Осипов түрүүтэй яхад уран зураашадай бүтээһэн асари ехэ панно нюдыемнай һаргаажархёо бшуу. Яхад арадай элинсэг хулинсагуудһаа уг дамжан ерэһэн «ысыах» нааданай түхэл шэнжэтэйгээр республикын ажабайдалай али бүхы таланууд эндэ зураглагдаа. Эндэхэнэ Яхадай арадай зохёолшод бүлэгөөрөө зогсоно, тээ саана — ажалай түрүүшүүл, спортсменүүд, харин панногой тэг дунда — арадай домог суута герой Нюргун Баатар түргэн агтынгаа дэргэдэ зогсоно...

Энэ зурагые анхаралтайгаар шэнжэлхэ зуураа, буряад, яхад арадуудай түүхэдэшье, соёл, искусстводашье түрэл дүтэ шэнжэнүүдтэй байһан тухай бодомжолообди. Республикануудаймнай ажалшад түрүү дүй дүршэлөөрөө андалдана, спортсменүүднай арга дүрөөрөө мэеэрхэлдэнэ, эрдэмтэднай хамтын шэнжэлгэнүүдые үнгэргэнэ. Промышленностиин, экономикын, эрдэм, соёлой һалбари бүхэндэ дүтын холбоо барисаатайбди... Мүнөөнэй жаргалта байдалые, гэрэлтэ һайхан ерээдүйе, Эхэ оронойнгоо олон тоото үндэһэ яһатанай нангин бата нүхэсэлые магтан дуулаһан энэ бүтээл Яхадай соёлой, искусствын таһаршагүй нэгэ хубинь болоо юм байна гэжэ һанаһамнайшье гайхалгүй.

Тиигэжэ энэ ехэ захататай, яхадай заншалта искусствын бусадшье олон бүтээлнүүдтэй танилсаад, арадай аман зохёолой концертнүүдые хараад, конференцидэ хабаадагшадай лекци, хөөрөөнүүдые шагнаад байхадаа, яхад арадай угай ёһо заншалнуудаа, үндэһэн искусствоя хэр зэргээр гамнан сахидаг байһаниие сэдьхэл зүрхөөрөө мэдэрээбди. Арадай заншалта урлалые, олонхошод—дуушадай гүйсэдхэхы шадабариие, хоолойгоо хашажа дуулаха искусствые эндэ мүн лэ дурдалтай.

Яхадаар аяншалһан бүхы зон, тэрэ тоодо баруунай оронуудай түлөөлэгшэдшье, республикын коммунис байгуулалтадаа түйлаһан амжалтануудые эли тодоор мэдэрхэ. Жэшээлбэл, американ журналист Джеймс Аскольбанк иигэжэ хэлэһэн байдаг: «Совет правительствын Хойто зүгэй арадуудай хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ анхаралаа хандуулдаг байһаниие хаража, одоошье гайхалаа барааб.... Яхадта хүдэлмэришэдэй һайн кадрнууд бэлдэгдэнэ. Советскэ Союз энээгээр омогорхохо дүүрэн эрхэтэй... Гадна, энэ орондо элдэб үндэһэ яһатанай эбтэй этэй, дүүрэн жаргалтай ажаһуухые нюдөөрөө харааб. Холбоото Штадуудта, мэдэнэ ёһотойт, расанuудай хёмоpoлдоон улам һужэржэ байнхай. СССР-тэ үндэһэ яһанай илгаа гаргаха ушар үзэгдэдэггүй».

Яхадай мүнөөнэй ажабайдалтай иигэжэ дүтөөр танилсаһандаа баяр бахархалай мэдэрэлдэ абтан, бусаха замдаа түхеэрхэдэмнай:

— Кэрсёх—хэ ди эри! Баяртай! — гэлдэн, яхадууд бидэниие үдэшэбэ. Түрэл дүтэ мэтээр үзэгдэһэн энэ хизаарые орхижо ошохо дурагүй бидэ: «Уулзатараа баяртай! Хойто зүгэй хүршэнэрнай, һайхан Яхад орон, дахин уулзатараа баяртай!» — гэлдэн, нютаг нютагаа бусаа һэмди.

Э. УЛАНОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

Якутск—Улаан-Үдэ.

ВЕТЕРАНУУД МҮРЫСЭНЭ

ШЭТЫН районуудай дунда футболоор түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Тэрэнэй онсо илгаань юуб гэхэдэ, мүрысөөндэ 35 болон тэрээнһээ дээшэшье наһатайшуул хабаадаа.

Мүрысөөндэ хабаадагшадай дунда урдань мастернуудай болон клубуудай командануудта наададаг байһан нэрэтэй солотой футболистнууд бии. Жэшээлхэдэ, Василий Коробкин, Александр Ярош, Юрий Калинкин, аха дүүнэр Виктор, Анатолий ба Юрий Крыловууд, Борис Шнейдер гэгшэд спортдо дуратайшуулда һайн мэдээжэ байха.

Бүхы уулзалгада шүүжэ гараһан «Торпедо» гэжэ команда (Черновскойн район) нэгэдэхи һуури эзэлжэ, дурасхаалай кубогто хүртэбэ. Ингодын ба Түбэй районой командануудудаадахи һууринуудые эзэлээ. «Торпедын» түлөөлэгшэ А. Крылов эрхим добтологшо байһанаа харуулба.

Тус мүрысөөнэй дүнгөөр Шэтын суглуулагдамал команда бүридхэгдэжэ, Комсомольск-на-Амуре городто болохо нааданда — ветерануудай мүрысөөндэ хабаадаха юм.

ТҮРҮҮШҮҮЛ

«УЛААН ОКТЯБРЬ» колхозой таряашад эдэ үдэрнүүдтэ гектарай 24 центнер хүрэтэр ороoһо таряа сохино. Энэнь ганса ажахы доторoo бэшэ, харин Агын автономно округ доторoo эгээл эрхим үрэ дүн мүн. Ажахын таряа хуряалгые хоёр звено эрхилнэ. Тэдэнэйнь нэгые коммунист Г. Дамбинимаев хүтэлбэрилдэг. Тэрэнэй звеногойхид гектарай 25 центнер хүрэтэр таряа суглуулна.

Оловянинска районой таряашан С. И. Сараевай үүсхэлдэ харюу болгон, нүхэр Дамбинимаев түсэбөөр хараалагдаһан 500 тонны орондо сезон соо 800 тонно таряа сохихо уялга абаһан юм. Таряа хуряалгаар 1983 оной чемпион байһан энэ механизатор хэлэһэн үгэдөө үнэн байба. Һүүлшын 5 хоногой туршада тэрэ СКД-6 комбайнайнгаа бункер соoһоо 120 тонно ороoһо буулгаба.

Хоёрдохи звеное хүтэлбэрилэгшэ К. Я. Протасов үдэрэйнгөө нормые 130 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Ажахын залуу комбайнер Ц. Хандамаев дүршэл ехэтэй аха заха нүхэдһөө дутангүй ажаллана. Хүдэлмэриин табан үдэрэй туршада тэрэ 140 тонно ороoһо сохижо, даабарияа хоёр дахин үлүүлээ. Тэрэнэй комбайн дээрэ колхозой правлени, партбюро, профком болон комсомолой комитедэй улаан тугхан намилзаба.

«Улаан Октябриин» полинууд дээрэ 22 комбайн таряа хуряажа ябана.

(«Забайкальский рабочий» газетэһээ).

• ТАСС • АПН •
ХИЛЫН СААНАҺАА

ЭНЭЭНҺЭЭ ШУХАЛА ЗОРИЛГО БАЙХАГҮЙ

НЬЮ-ЙОРК. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахаһаа шухала зорилго хүн түрэлтэндэ байхагүй. Энэ хадаа ООН-ой Генеральна Ассамблейн 39-дэхи сесси дээрэ үргэлжэлжэ байһан юрэнхы политическэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүдэй гол удхань болоно.

Мүнөө үеын эгээн шухала асуудалнуудаар үгэсэ ойлголсохо талаар шэглүүлэгдэһэн эб найрамдалта гол үүсхэлнүүдые Советскэ Союз болон бусад социалис гүрэнүүд гаргаһан байгаа. Эдэнь уласхоорондын оршом соо халуунаар һайшаагдаба гэжэ Чехословакиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Б. Хнеупек мэдүүлбэ. Ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай тодорхой ёһо гуримуудта хабаадуулагдахыень түйлаха, дайн байлдаае зайсуулан сараха гээшэ тэдэнэй гадаадын политикын гол зорилго болоно. Байгша оной март һарада Советскэ Союзай оруулһан энэ дурадхалые ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай хуули ёһон болоно гэжэ нэрлэхэ ёһоорэол нэрлэнэбди. Тэрэниие бэелүүлгэ дайнай хёмороо зүришэлдөө һулаpуулха, аюулгүй ба тогтууритай байдалые бэхижүүлхэ арга олгохо байна. Ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдэй нимэ зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэһэн уялга абаа һаань, этигэл найдал[illegible]үүлхэ талаар шухала үүргэ дүүргэхэ байгаа.

Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргуулхагүй, тэрэниие имагтал амгалан тайбан зорилготойгоор хэрэглэхэ тухай, гүрэнэй терроризмын политика бэелүүлгэхэгүй тухай СССР-эй гаргаһан үүсхэлнүүд шухала удха шанартай байна гэжэ Чехословакиин делегациие толгойлогшо хэлэбэ.

Хүн түрэлтэнэй амидаралгада аюул тохёолдуулха, ядерна дайнда США-гай бэлдэжэ байһыень Эфиопиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Гошу Вольде буруушаагаа. Эб найрамдал хангахаһаа, буу зэбсэгүүдые хуряахаһаа шухала удха шанартай зорилго уласхоорондын эмхидэ байхагүй. Энээнтэй дашарамдуулан, ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлахын, замбуулинай дайдада зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргуулхагүйн, элдэб районуудта ядерна буу зэбсэггүй зононуудые, эб найрамдалай зононуудые байгуулхын тула тодорхой хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Империализмын, нэн түрүүн американ империализмын гэмээр, эзэрхэг түримхэй ябуулгануудай үндэһөөр Африкын урда хубиин, Дүтын Зүүн зүгэй, Түбэй Америкын ба дэлхэйн бусад районуудай арадууд айхабтар ехэ гарза хохидолдо, гасалан зоболондо ороно гэжэ Эфиопиин түлөөлэгшэ мэдүүлбэ. Гүрэнэй терроризмын иимэ политика зайсуулхыень тэрэ уласхоорондын эмхиие уряалаа.

МОНГОЛ-СОВЕТ ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺАРА

УЛААН-БААТАР. Монгол-совет хани барисаанай заншалта һара нээлгэдэ зорюулагдаһан партийна, гүрэнэй ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэдэй, МНР-эй нийслэлэй ажалшадай баярай суглаан эндэ болобо. МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх, парти болон правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд суглаанай президиумдэ һуугаа.

Социалис общество байгуулгын хэрэгтэ Монголой ажалшадай түйлаһан амжалтанууд Советскэ Союзай, социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай саг үргэлжын али бүхы туһаламжа, дэмжэлгэтэй таһаршагүй холбоотой юм гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Г. Адья суглаан дээрэ элидхэл хэхэдээ тэмдэглэбэ. Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнтэй тогтоoһон эбдэршэгүй бата хани барисаан, харилсаа холбоон хадаа МНРП-гэй ба Монголой гүрэнэй гадаадын политическэ хараа шугамай гол шэглэл болоно.

Уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй болоходо, американ империализмын дай жүрөөдэһэн, эзэрхэг түримхэй политика бэелүүлхэдэ, совет эб найрамдалта үүсхэлнүүд бүхы хүн түрэлтэнэй үндэһэн аша туһада харюусана, хүнэй нангин эрхэ —ажаябаха гэһэн эрхэ тухай анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй байна. Эб найрамдалай бүхы оронуудай ба арадуудай аюулгүй байдалай аша туһада, үнэн сэхэ, бүтэмжэтэй һайн хөөрэлдөөнүүдые хэхээр СССР-эй бэлэн байһые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ тодо хурсаар элирхэйлэн гэршэлбэ.

Агууехэ Октябриин 67 жэлэй ойн, МНР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн урда тээхэнэ боложо байһан монгол-совет хани барисаанай һара монгол ба совет арадуудай аха дүүгэй харилсаа холбоое саашадань бэхижүүлнэ.

СТОКГОЛЬМЫН КОНФЕРЕНЦИ

СТОКГОЛЬМ. Европодохи этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха хэмжээнүүдээр Стокгольмын конференци дээрэ совет делегациин гэшүүн Б. С. Иванов үгэ хэлэбэ. Европын хойто хубида ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха тухай дурадхалые Советскэ Союз дэмжэнэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын Финляндиин Премьер-Министр К. Сорсогой байгша оной сентябриин 26-да хэһэн хөөрэлдөөнэй үедэ хэлэһыень хуралдаанда хабаадагшад гол анхаралаа хандуулна. Европын ба дэлхэйн арадуудай аша туһада харюусаһан этигэл найдал ба аюулгүй байдалые бэхижүүлгын политическэ ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ талаар социалис оронуудай оруулһан дурадхалнуудые буруу һүргэхэ гэһэн США-гай, НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигуудай хараа бодолые совет делегат эрид буруушааба.

НАЙДАМТАЙ ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ

ПРАГА. Карпадай-Дуклинска операциин 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Чехословакиин Арадай армиин делегацитай Пражска Градта уулзалга дээрэ КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй президент Г. Гусак үгэ хэлэхэдээ, Совет Армиин Чехословакиие сүлөөлэлгэ Дуклаһаа эхилээ һэн гэжэ мэдүүлбэ. Энэ байлдаан Чехословакиин ба Советскэ Союзай арадуудай хани барисаае, аха нүхэсэлые, харилсаа холбоое улам бэхижүүлжэ, ЧССР-эй аюулгүй байдалай, амгалан тайбан ажабайдалай найдамтай үндэһэ һуури болоо һэн.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ фашизмда эсэргүү хамтымнай тэмсэлэй ёһо заншалнууд мүнөө үедэ онсо шухала удха шанартай болоно байна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. США-гай империалис бүлэгөөрхидэй, НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигуудай эзэрхэг түримхэй хараа шэглэл бэелүүлһэнһээ уламжалан уласхоорондын байдал улам орёо түгшүүрилтэй болоно байна.

ИЗРАИЛИИН СЭРЭГҮҮДЫЕ ЛИВАНҺАА ГАРГАХА

НЬЮ-ЙОРК. Тэдэнэй булимтаран эзэмдэһэн Ливанай урда хубиһаа Израилиин бүхы сэрэгүүдые дары гаргаха гэһэн эрилтэ Сириин гадаадын хэрэгүүдэй министр Фарук Аш-Шараа табиба. Израилиин булимтаран эзэмдэлгээ үргэлжэлүүлжэ байһан ушар хадаа Ливандахи байдалые гуримшуулха, эндэхи хёмороо зүришэлдөөе эбэй ёһоор шиидхэхэ замда гол бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна гэжэ тэрэ Эн-Би-Си гэдэг телекомпанида интервью үгэхэдөө тэмдэглээ.

Бэеэ дааһан байдалтай араб энэ орондо Израилиин добтолходонь тухирһанайнгаа түлөө Вашингтон эдэ бүхы хэрэгтэ гэм зэмэтэй, харюусалгатай гэжэ министр зааба. США болон Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулга Дүтын Зүүн зүгтэхи түгшүүрилтэ байдалай гол шалтагаан болоно гэжэ Фарук Аш-Шараа мэдүүлбэ.

ЧИЛИ. Пиночедэй шуһата захиргааниие эрид буруушааһан хүдэлөөн эндэ үдэрһөө үдэртэ үргэдэнэ. Арад зондо тон харша засагай тогтоогдоһоор 11 жэлые оронoй ажалшад манифестаци болон митингүүдээр уттаһан байна.

Вилья-Дель-Мар городто республикын президент байһан Сальвадор Альендын хүдөөлүүлһэн газар дээрэ олон мянган хүн сугларжа, мүнөөнэй засагые үзэн ядажа байһанаа мэдүүлбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: полицинхид энэ городой үйлсэдэ.

ЮПИ—ТАСС-ай телефото.

ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЫН НЕДЕЛИ

КАИР. Урда Африкын тэмсэжэ байһан арадтай һаналаа нэгэдэлгын неделиие октябриин 11—18-да үргэнөөр тэмдэглэхыень Ази ба Африкын арадуудай һаналаа нэгэдэлгын эмхиин (ОСНАА) саг үргэлжын секретариат ОСНАА-гай национальна комитедүүдые, дэлхэйн бүхы демократическа хүсэнүүдые уряалба.

Һаналаа нэгэдэлгын недели арһа яһанай илгаа гаргалгада эсэргүүгээр ЮАР-ай ажалшадай тэмсэлые эрид шууд үргэдхэлгын оршон байдалда үнгэрхэ юм гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Оронoй олон хото городуудта үнгэргэгдэһэн жагсаалнууд расистнуудай гэмтэ политикаар бүхы хүн зоной дураа гутажа байһые элирхэйлэн харуулха байна. Иимэ эрхэ байдалда Урда Африкын национальна конгрессэй (АНК) хүтэлбэри доро тэмсэжэ байдаг энэ оронoй арадтай һаналаа нэгэдэлгын, дэмжэлгын кампаниие улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала.

Дэлхэйн социалис системын байгуулагдажа эхилһээр 40 жэлэй ойдо

ТҮҮХЫН БОДОТО ШАТА

Фашизмтай эбсэшэгүй хатуу тэмсэлэй үедэ, капитализмын доройтон уналгын шэнэ шатада орсод байхада, Европын Түбэй болон Зүүн-Урда зүгэй оронуудаар революционно хүдэлөөн айхабтар үргэнөөр дэлгэрһэн юм. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай түгэсэхэ багта, мүн тэрэнэй дүүрэһэнэй һүүлээр Югославиин, Польшын, Болгариин, Албаниин, Чехословакиин, Румыниин, Венгриин болон нэгэ бага ондоо маяг түхэлтэйгөөр Зүүн Германиин газар дээгүүр революци болоjо, һүүлэй һүүлдэ тэдэ социализмын замда ороһон байха юм. Энэмнай Агууехэ Октябрьһаа хойшо капиталис байгуулалтын һандаралга болоjо үгөө. Тиигэжэ хэдэн социалис гүрэнүүд байгуулагдажа, саашадаа дэлхэйн социалис системэ болоjо бүрилдэн хүгжөө һэн.

Эдэ хубисхалнуудай мүндэлэн түрэлгэ, саашанхи хүгжэлтэнь болон Европын Түбэй болон Зүүн-Урдахи оронуудай социализмын замда баатар ороһон ушар хадаа марксизмын үндэһэ һуури табигшадай нээһэн общественые хубисхалай хүсөөр шэнэдхэхэ гэһэн гол заабаринуудыень дүүрэн харуулһан хэрэг мүн. Мүнөө сагта арадуудай национальна болон социальна сүлөөрэлгын тэмсэлэй айхабтар һониншье, гашуудалтайшье үе шатанууд тухай хэдэн зуугаад эрдэмтэдэй бэшэһэн ажал, дурсалганууд болон элдэб документнүүд тунхаглагдаһан байха юм.

Тиигэбэшье һүүлэй үедэ болоһон үйлэ хэрэгүүд тушаа арад зоной мэдээжэ гэршэлэлгэнүүдтэй түүхын хүгжэлтые буруушаагшад 40 жэлэй турша соо эсэргүүсэн тэмсэнэ. Европын Түбэй болон Зүүн-Урдахи оронуудта шэнэ байдал баадхагдаһан, национальна удха шанартай бэшэ, арадуудайнь үндэһэн байдалда зүрюу юм гэжэ зарим хэблэлэй хуудаһануудай дээгүүр худал хуурмаг домог таһалдуулхагүйе арга хургаяа бэдэрдэг.

Хэнэйшье мэдэһээр, ниитын ажабайдалда болодог хубилалтануудые буржуазна эрдэмтэд юрэнхы дээрээ буруушаадаг юм гэжэ хэншье баталхаяа һанана бэшэ. Мүн тэдэнһээ үнэн сэхэ юумэ хүлеэхэ гээшэнь түбэгтэй. Түүхые бодото дээрэнь ойлгохо гол зүйлнүүдэй нэгэн болохо олониитэ хадаа жама ёһоор хүгжэдэг юм гэһэн заабариие мэдэрхэгүй гэжэ аһан шадалаараа оролдодог. Энээн тушаа Англиин түүхэшэн А. Тойнби, американ социолог У. Ростоу гэгшэдэй зохёолнууд адлирхуу маяг түхэлтэй.

Социалис харилсаата оронуудай дотоодын байдалые улам түгшүүрилтэй болгохые һэдэжэ, арадай демократиин засаг «жадын үзүүртэ асарагдаа юм» гэһэн буржуазна түүхэшэдэй «һанамжануудые» һүйдхэлтэ номнолой түбүүд зэбсэг болгожо абанхай. Иимэ хорото ябуулгануудаа тэдэнэр мүнөөшье орхёогүй бaһаар. Бодото социализмын түйлалтануудай урдаһаа түргэнөөр хэһэн добтолгонь 1980—1981 онуудта Польшодо хүдэлмэришэдэй парти ба арадай засагта дурагүйшүүлэй, социализмда эсэргүү ябадалаа сагааруулха һанаатайшуулай зүгһөө дэмжэлтэ олоһон байгаа.

Коммунизмда эсэргүү баруунай оронойхид Европын Түбэй болон Зүүн-Урда оронуудта зүрюугээр хэдэг хуурмаг ябуулгануудтаа шэнэ түлхисэ үгэхэ һанаатай. Тэдэнэр «коммунис байдал хуулита бэшэ юм», эдэ гүрэнүүдтэ социализм байгуулгын түйлалтанууд худал юм гэхэ мэтэ бодомжонуудые нэн түрүүндэ табидаг. Тиигэжэ Стамфордда гараһан «Түб-Зүүн Европо: үсэгэлдэр, мүнөө, үглөө» (1982 он) болон Оксфордо хэблэгдэһэн «Коммунис гүрэнүүдэй политическэ легимитизаци» (1982 он) гэһэн суглуулбаринууд соо фашизмын дарлалтаһаа арад зониие сүлөөлэлгэдэ Совет Армиин шиидхэхы үүргэ, Европын Түбэй болон Зүүн-Урда оронуудай газар дээгүүр хэдэн арбаад миллион совет сэрэгшэдэй ами наһаяа үгэһэн бодото байдал тушаа эдэ номуудай авторнууд зорюута юушье дурданагүй. Эдэ районой оронуудай дурагүй байн гэһэй Совет Арми өөрынгөө гурим батадхажа ороһон юм гэһэн хуурмаг тезисүүдые тараана.

Тэрээн тушаа түүхэтэ бодото байдалынь иимэ. Польшо, Чехословаки ба Югослави руу совет сэрэгшэд хоорондохи хэлсээнэйнгээ ёһоор ороһон юм. Совет командовани ондоо гүрэн руу орохо бүхэндөө манда ондоо ороной газар хэрэггүй, тэндэ байһан ниитын байгуулалтые хубилгаха һэдэлгэгүйбди гэжэ хэдэн удаа хэлэдэг һэн. Тэдэнэй гүрэнэй эмхи зургаануудтай Совет засагай харилсаа хэһэн хэлсээнүүдэй ёһоор гуримшуулагдадаг байгаа.

Ялтын ба Потсдамай конференцинүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр совет сэрэгэй захиргаан тэдэ гүрэнүүдэй экономическа болон политическэ асуудалда хамааралсангүй, имагтал фашизм болон шунахайшуулай һөөргөө үндыхэгүйень һэргылхэ уялгатай юм. СССР-тэ тиимэшье дуратай бэшэ «Таймс» гэжэ буржуазна газетэ 1944 оной ноябриин 9-дэ иигэжэ тодорхойлоо һэн: «Мүнөө хүрэтэр абтажа байгаа мэдээсэлнүүд эдэ оронуудта байһан ородой граждан болон сэрэгэй этигэмжэтэд гансахан лэ эблэрэлгын хэлсээнэй гурим бэелүүлхын түлөө оролдожо, дотоодынь хэрэгтэ хамаархаһаа ехэ нарин нягтаар бэеэ барина гэжэ юумэндэ үнэншэдэггүй зониие үнэншүүлээ». «Хубисхал гадаадада нүүлгэнэ» гэһэн шашаг шаляа үгэнь иимэл даа.

Ажалша арад түүхын хүгжэлтые хубилгажа шадахагүй юм гэжэ буржуазна номнолшодой хэршье баримталхы гэжэ оролдобошье, арадай демократиин гүрэнүүдэй бии болголго энэ районохи оронуудай хуулита хүгжэлтэ, арадуудай сүлөөрэлгын үргэн тэмсэлэй, коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай холын хараа шугамай зүб байһанай үрэ дүн мүн. Бодото байдалай үндэһөөр эдэ оронуудта фашистнуудта эсэргүү, удхаараа ниитэ демократическа зорилгонууд нэн түрүүлэн мүндэлөө бэлэй. Фашизмда эсэргүү дайнай үнэн сэхэ шэнжэтэй байһан тула сүлөөрэлгын тэмсэлдэ арад зон эдэбхитэйгээр хабаадаһан юм. Тиимэһээ өөһэдыгөө сүлөөрүүлгын үдэрые түргэдхэхын тула богоолшолуулһан арад зон Совет Армиин ерэхэһээ урид зэбсэгтэ буһалгаанда бододог байгаа.

Арадай демократиин бүхы оронуудай революционно ябуулганuудта уласхоорондын байдал, Советскэ Союзай экономическа ба политическэ хүсэ шадалай ехэ түшэг тулгуури туһатай нүлөө үзүүлээ. Тиимэһээ ехэнхидээ революционно хубилалтануудта ойртолсолго маяг түхэлөөрөө болон оршон байдалаараа адлирхуу — тодорхой түүхэтэ хубисхалай хүгжэлтын хуули ёһон болоһон юм.

Баяшуул тухай хэлэхэ болоо һаа, зарим хубинь дайнай үе соогуур Эсэргүүсэлтын ябуулгада хабаадалсажа, тэрэниие толгойлхо һэмди гэжэ Гитлертэ эсэргүү тэмсэлээ мартажархёод, политическэ ударидалгые хайшан гэжэ өөһэдтөө үлөөхэ аргаяа бэдэрдэг һэн. Тэрээнһээ гадна зарим нэгэниинь фашистнуудта эсэргүү арад зоной зэбсэгтэ тэмсэл үргэнөөр дэлгэршэнэ аа гү гэжэ гитлеровскэ эзэмдэгшэдтэй холбоорисолдодогшье байгаа. Тиигэжэ тэдэ дороһоо ургаһан национальна болон социальна зорилгонуудые шиидхэжэ шадахагүй байһанаа харуулжа, нацияа ударидаха эрхээ хододоо гээһэн юм. Тиимэһээ тэдэ түүхын хуулита ёһоор хамагдашоо.

Марксистско-ленинскэ сурталай ёһоор, социалис хубисхалай илалта удаа дараалан бэелүүлэгдэхэ тэрэнэй хуулита жама ёһонуудһаа, хүдэлмэришэн ангиин ба тэрэнэй партиин арад зоноо хубисхалта замаар ударидан, засагай асуудалнуудые шиидхэлгэһээ сүм дулдыдадаг. Гитлеровецүүдэй урдаһаа зэбсэгтэ тэмсэлдэ гэмтэл хохидолһоо гансашье өөрынгөө байдал бэшэ, харин фабрика, заводуудаа хамгаалһан хүдэлмэришэн анги шиидхэхы үүргэ дүүргэхэһээ гадна хубисхалта тэмсэлэй хүтэлбэрилхы үүргэтэй болоjо, саашадаа бодото засагаа гартаа оруулһан, национальна фронтнуудай зурганууды толгойлһон юм.

Марксистско-ленинскэ коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинууд районойнгоо ехэнхи оронуудаар сүлөөрэлгын тэмсэлэй ударидахы үүргэдэ дэбжүүлэгдэжэ, революционно демократическа оронуудай һуури дээрэ ороноо сүлөөлхэ ба шэнээр һэргээн бодхоохо ниитэ национальна программа дурадхаһан юм. Тэдэнэр арад зонойнгоо хубилгахы хүсэлэн ба сүлөөрүүлгын ябуулганuудай арга боломжо хараада абажа, тэмсэлэйнгээ зорилгонуудые зүбөөр табиһан гансахан лэ политическэ хүсэн байшоо.

Европын Түбэй болон Зүүн-Урда зүгэй оронуудаар арадай-демократиин ба социалис революцинуудай илаһанай ашаар социализм бүхы дэлхэйн системэ болоһон байна бшуу. Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй (СЭВ) оршондо хүсэлэл оролдолгонуудаа хамтаараа элсүүлжэ, гансал социалис гүрэнүүд дэлхэйн промышленна продукциин гурбанай нэгэ шахуу хубииень үгэдэг, мүн дэлхэй дээрэ оруулагдажа байгаа национальна доходой 25 процентһээ үлүү социалис гүрэнүүдэй хубида хүртэдэг байна.

Социалис хани барисаата гүрэнүүд — һалбаран хүгжэжэ байгаа түгэлдэр хүсэн мүн. СЭВ-эй оронуудай хоорондохи шэнэ түхэлэй уласхоорондын харилсаан, тэрэнэй эб найрамдал сахидаг гадаадын политика — эдэ бүгэдэ дэлхэй дээрэ социалис гүрэнүүдэй нэрэ хүндын улам ургажа байһые харуулна.

Инесса ЯЖБОРОВСКАЯ,
түүхын эрдэмэй доктор.

(АПН).

ИЛАЛТЫН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ДАЙШАЛХЫ НҮХЭДНИ, ХААНАБТА?

Үнгэрһэн зун гвардейскэ мотострелково 3-дахи (хуушанай 82-дохи) дивизиин ветерануудай уулзалга Пермь хотодо үнгэргэгдөө. Энэ уулзалга Илалтын 40 жэлэй ойдо, дивизиин байгуулагдаһанһаа ба Халхын голой байлдаануудай эхилһээр 45 жэлэй ойдо зорюулагдаа юм. Үргэн ехэ оронноймнай зүг бүхэндэ ажаһуудаг дайнай 460 ветеран Пермь хотодо хүндэтэ айлшад болон суглараа.

Энэ ушарта зорюулагдаһан баяр ёһололой суглаан Пермь хотын соёлой байшанда үнгэргэгдөө. Дивизиин ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ генерал-майор В. Д. Морозов суглаан дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, дивизиин дайшалхы алдарта зам тухай баримтануудаар баян элидхэл хэһэн байна. 1939 онһоо 1945 он болотор—Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүүрэтэр дивизиин сэрэгшэдэй габьяа тухай тэрэнэй тодо һонороор хөөрэхэдэнь, үнгэрһэн түүхын үзэгдэлнүүд сугларагшадай сэдьхэлдэ дахин һэргээ һэн.

Манай дивизи Халхын голой байлдаануудта, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда онсо шалгарһан түүхэтэй. Дэлхэйн хоёрдохи дайнда Москва шадархи шиидхэхы байлдаануудта, Можайск, Вязьма шадар сэрэгшэд Эхэ оронойнгоо нангин гуламтые дайсадһаа хамгаалан бодоо бэлэй. Энээнэйнгээ түлөө манай мотострелково 601-дэхи полк гвардейскэ мотострелково 5-дахи полк гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, Улаан Одоной орденоор шагнагдаһан байна. Тиихэдэ 82-дохи дивизимнай гвардейскэ мотострелково 3-дахи гэжэ нэрлэгдэһэн, манай 5-дахи арми Улаан Одоной орденоор шагнагдаһан юм.

Баяр ёһололой суглаанай үедэ дивизиин гвардейскэ туг дээрэ үргэгдэжэ, уулзалгада хабаадагшад дүрэ зурагуудаа буулгуулаа һэмди. Наһанай дурасхаал болохоор ушарнууд хэды олон байгааб. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда баатарай үхэлөөр унагшадай хүшөөдэ веногуудые, сэсэгүүдые табилга, Халхын голой үйлэ хэрэгүүдые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үеые харуулһан баримтата кинофильмүүд сугларагшадай сэдьхэл хүлгүүлээ, дурсалгануудыень һэргээгээ.

Пермскэ областиин арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэ ехэл һонирхон харабабди. Дайнай үедэ бүтээгдэһэн элдэб түхэлэй пушка, снаряд бронепоезд, артиллерийскэ түхеэрэлгэ манай анхарал татана. Дайнай һүүлдэ областиин ажалшадай туйлаһан амжалтанууд эндэ ерэгшэдэй зүрхэ сэдьхэлые баяраар халяана. Мүрэндэ тамарха суднануудай экскаваторнуудай, үрэмдэлгын машинануудай македүүдэй, Советскэ Союзай Социалис Ажалай Геройнуудай дүрэ зурагуудай хажууда хүн зон удаан зогсоно.

Эндэ һургуулинуудай ба техническэ училищинуудай һурагшад маниие ехэл халуунаар угтан абажа, хүндэ ёһоёо мэдүүлэн, ургамал сэсэгүүдые барюулаа һэн. Баяр ёһололой суглаанда КПСС-эй обкомой болон горкомой, облгүйсэдкомой, горгүйсэдкомой түлөөлэгшэд хабаадалсаа. Пермьдэхи уулзалгын удаа Москва хотодо болоһон Улаан Тугта 5-дахи армиин ветерануудай уулзалгада уригдаа бэлэйб. Манай энэ арми 1941 оной октябрьһаа 1942 оной февраль хүрэтэр Москва шадархи байлдаануудта баатарлигаар дайлалдаһан, Москвада дүтэ эгээл орёо участогуудые хамгаалалсаһан, Шевардино, Дорохово, Гжатск аршалжа гараһан түүхэтэй. Фрунзын нэрэмжэтэ офицернүүдэй гэртэ баатаршалгата тулалдаануудай 1000 шахуу сэрэгшэд суглараабди.

Часть болон соединенинүүдэй, армиин дайшалхы тугуудай баяр ёһололой суглаанда оруулагдахада, һүр жабхалантай байгаа. Манай армиин ветерануудай соведэй түрүүлэгшын орлогшо, профессор, түүхын эрдэмэй доктор нүхэр Д. З. Мурчев элидхэл хээ һэн. Гүрэнэй Бородинска сэрэгэй түүхэтэ музей-заповедник хужарлан хараабди. Бородинска поли дээрэ мэдэгдээгүй сэрэгшэнэй хүүртэ сэсэгүүдые табилга, Москва хотын түүхын дурасхаалта газараар ябалга, В. И. Ленинэй мавзолейдэ оролго— эдэ бүгэдэһөө сэдьхэлэй ханалта абаабди.

1812 ондо болоһон суута Бородинска байлдаанай ойдо зорюулагдаһан һайндэртэ манай армиинхид, 40 мянга шахуу москвагаархин уригдаа һэн. Тэрэ үеын ород армиин соединени болон частьнуудай дайшалхы тугууд, тэрэ тоодо эндэхи газарнуудые фашис этэгээдүүдһээ хамгаалһан манай тугууд дээрэ үргэгдөө бэлэй. Совет Армиин залуу сэрэгшэд Наполеоной хүсэнэй бута сохигдоһон тухай концерт-зүжэг харуулжа баясуулаа. Гүрэнэй Бородинска сэрэгэй-түүхын музейн стенднүүдтэ Советскэ Союзай хоёр дахин Герой Д. Д. Лелюшенкын дүрэ зурагуудые хараа һэмди. Суута энэ хүн 1941 ондо Верховно Главнакомандалагшын заабаряар 5-дахи армиие байгуулжа эхилһэн гэжэ мэдээжэ.

Һайндэртэ маниие амаршалһан октябрятанууд, пионернууд, комсомолшууд, залуу сэрэгшэд үбгэ, эсэгэнэрэйнгээ ёһо заншалнуудые арьбадхаха байһан тухайгаа тангариглаа. Эдээхэн эдиршүүдые, тэдэнэй жаргалтай бага наһые хаража, баярлажа һуухадаа, эб найрамдал гээшэ амилха агаар мэтэ манда шухаг хэрэгтэй гэжэ бодоо һэм.

Гвардейскэ мотострелково 3-дахи (хуушанай 82-дохи) дивизиин ба Улаан Тугта 5-дахи армиин сэрэгшэд-ветерануүд, танда хэблэлээр хандахадаа, нэгэ иимэ ажаглалта хэхэ байнаб. Хэрбээ ветерануудай соведтэ бүридэлдэ абтаагүй һаа, иимэ адресуудаар бэшэмэл хандалга эльгээгыт. **«141003, Московская область, г. Мытищи, ул. Щербакова, дом 8/140, кв. 36, секретарю совета ветеранов 3/82-ой гвардейской мотострелковой дивизии Н. А. Новикову».**

Улаан Тугта 5-дахи армиин ветерануудай соведэй секретарь иимэ адресаар ажаһуудаг: **«127540, г. Москва, ул. Дубженская, 16, корпус № 6 кв. 117, Н. Н. Юсайтене».**

Манай 82-дохи дивизиин гол түлэб Сибирьтэ, оронoй зүүн зүгтэ байгуулагдаһан тула Халхын голдо, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда нэгэ полкдо дайлалдаһан хүнүүд республика доторнай олон гэжэ һананаб. Тиихэ зуураа частьнуудай гвардейскэ болоходоо, номернуудайнь һэлгэгдэһэниинь ойлгосотой. Жэшээлхэдэ, стрелково 601-дэхи полк гвардейскэ Улаан Тугта 5-дахи мотострелково болгогдоһон гээд жэшээлбэл, өөһэдынгөө частиин, подразделениин номернуудай һэлгэгдэһые мэдэнгүй үлэһэн, тиимэһээ бүридхэлдэ абтаагүй сэрэгшэд олон ааб даа. Ушар иимэһээ бэшэг бэшэлсэжэ, хоорондоо харилсажа байял гэжэ Эхэ ороноо суг хамгаалһан нүхэдтөө үнэн зүрхэнһөө хандаха байнаб. Минии адрес: **671343, Мухоршибирский район,,с. Цолга, ул. Советская, 11, телефон 5-79.**

Мэдээсэлнүүдые, бэшэгүүдые хүлеэн үлэнэб.

Б. ШИРИПНИМБУЕВ,
Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай инвалид.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ЯДЕРНА ДАЙНАЙ АЮУЛЫЕ ЗАЙСУУЛ

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин мүндэлһэн түрүүшын үдэрнүүдһээ тогтонижоһон ёһо заншалнуудые Советскэ Союз нэрэтэй түрэтэйгөөр үргэлжэлүүлжэ байна. Мүнөө Нью-Йоркдо боложо байһан ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXIX сесси дээрэ манай орон эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүдые гаргаба. Тэдэнэйнь гол шухалань гэбэл, «имагтал амгалан замбуулинай дайдые хэрэглэхэ тухай» асуудалые сессиин зүбшэхэ зүйлдэ онсо шухала ба шууд түргөөр оруулха гэһэн дурадхал болоно.

Энэ дурадхалайнь уг зорилго юуб гэхэдэ, замбуулинай дайдые ашаглаха заха хизааргүй арга боломжонуудые имагтал хүн түрэлтэнэй аша туһада хэрэглэхэ ябадал хангалга болоно. Ямар ушарһаа энэ асуудал иигэжэ табигдаха болооб гэхэдэ, США-гай хэжэ байһан ябуулганууд дээрэһээ замбуулинай дайдые эзэрхэг түримхэй дайнай плацдарм болгохо аюулта байдал тохёолдохоор забданхай. Иимэ ушар байдалһаа Генеральна Ассамблейн сессиин зүбшэхэ зүйлдэ табигдаһан ондоо ямаршье асуудал энэ онсо шухала дурадхалые халхалха ёһогүй. Эгээл иимэ онсо шухала асуудалнуудые зүбшэхын тулада 39 жэлэй саана ООН гэдэг байгуулагдаһан ха юм. Энэ дурадхал хадаа эб найрамдалые яагаад аршалха тухай асуудал болоно.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай гал дүлэн соогуур ООН мүндэлһэн гээшэ. Тэрэ дайн аяар 50 миллионһоо дээшэ хүнэй амиһа таһалдуулхаһаа гадна оло мянган город болон тосхон һууринуудые үнэһэн тоборог болотор һандаргаһан, галдаһан байна. Энэ дайнай үедэ тэһэрэлгэ хэдэг 5 миллион шахуу тонно элдэб зүйлнүүд хэрэглэгдэһэн. Мүнөө үеын баллистическэ ори гансахан ракетэ үнгэрһэн дайнай үедэ тэһэлэгдэһэн бүхы бомбонуудай хүсэнһөө холо ехэ хүсэтэй ядерна һо... тэй газартань хүргэхэ аргатай, ... тэдэй мүнөө тоолон тодорхойло... най ёһоор, ядерна гүрэнүүдэй... дэлхэйн хоёрдохи дайнда хэрэ... тэһэрэлгын зүйлнүүдэй хүсэнһөө... га дахин ехэ хүсэтэй ядерна ... хадагалагдана.

Аюулта эдэ тоо баримтануудые... хадаа «Мүнөө үедэ ехэ хүсэтэй... зэбсэгтэй байхын тулада айхабтар... гаша хэхэ хэрэгтэй. Энэ зэбсэ... ехэ үнэ сэнтэй болодог тушаа би... лэнэгүйб. Дайн ба эб найрамда... далнуудта тохёолдоһон арсалга... далда айхабтар ханамжатайгаар... эрилтэ табижа, политическэ ... лагшадай үмэнэ табигдажа бай... ехэ харюусалга тухай би хэлэх... нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн ү... саг соогоо холын хараатайгаар ... гэжэ тэмдэглэлтэй.

Замбуулинай дайдада буу зэбсэ... ха бүхы арга замуудта хаалта... дурадхан, Советскэ Союз иимэ ш... хэл гаргана. Замбуулинай дайдад... шье түрэлэй— юрыншье, ... лазернашье, пучковошье зэбсэ... даха ёһогүй. Мүнөө зохёон б... байһан зэбсэгүүд үгы хэгдэхэ ёһо... буулинай дайдада, тэндэһээ Газа... хүсэ хэрэглэхэ ябадал, тэрэшэлэ... һаа замбуулинда байһан, объекц... гүүгээр хүсэ хэрэглэхэ ушар хэтэ... хоригдохо зэргэтэй.

ООН-ой Генеральна Ассамбл... буна дээрэһээ үгэ хэлэһэн олохон... түлөөлэгшэд совет эдэбхи үүсх... һайшаан дэмжэхэ зуураа уласхо... байдалай саашанхи хүгжэлтэдэ ... һон һанаа зоборито ушаралые... ядерна дайнай аюулые зайсуулх... совет дурадхалнууд зорюулагдан... тэмдэглэнэ.

ҮШӨӨ НЭГЭ БҮЛЭГЛЭЛ

Японой национальна оборонын управлениин (УНО) начальник Ю. Курихара гэгшэ США болон Баруун Европоор ээлжээтэ дэншэлгэ хэбэ. Вашингтондо тэрэ США-гай оборонын министр К. Уайнбергертэй хөөрэлдөө. Хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр тала Вашингтон— Сеул— Токио гэһэн бүлэглэлые бэхижүүлгэдэ онсо анхарал хандуулба. Японой сэрэгэй тоо олошоруулха ба буу зэбсэгүүдэйнь хүсые эрид ехэ болгохо талаар Японой урид абаһан уялгын бэелүүлэгдэжэ байһаниинь Курихара элирхэйлээ. 1985 оной финансова жэлдэ сэрэгэй бюджедые 7 процентээр дээшэлүүлгэдэ парламентын зүбшөөл абахын тулада премьер-министр Я. Накасонэтой хэрэгтэй бүхы юумэ сүм хэхэбди гэжэ Уайнбергерые тэрэ найдуулһан байна.

Японой сэрэгэй албан зурганай хүтэлбэрилэгшэ Баруун Европодо хэдэн хөөрэлдөө, түрүүн Бонндо, удаань НАТО-гай штаб-квартира Брюссельдэ үнгэргөө. Политическэ ушар байдал һайн мэдэдэг олохон ажаглагшадай һанамжын ёһоор, Япон—НАТО гэһэн эзэрхэг түримхэй үшөө нэгэ бүлэглэл байгуулха тухай хөөрэлдөөн Бонндо, мүн Брюссельдэшье хэгдэһэн байха юм. Тодорхойлон хэлэбэл, «сэрэгэй ябуулгануудай талаар Япон ба Хойто Атлантикын союзые хоорондонь бүри дүтэ болгохо зорилгоор» тагнуулай мэдээсэлнүүдээр ходо андалдаа хэжэ байх... хара НАТО-гай талаар хамжагша... радхал оруулаа гээд «Нихон Кэйд... зетэ бэшэнэ. Энээнһээ гадна Япо... НАТО-гай Баруун Европын гэшүү... дай сэрэгэй албанай хүтэлбэрил... хоорондоо зүбшэн хэлсэлгэ хэдэ... гэргэжэ байха тухай, тэрэшэлэн ... үндэр нэрэ зэргэтэниие бэе бэед... гээжэ, уулзуулдаг байха тухай т... ойлголсоһон байна.

Иигэжэ Японой УНО-гай нача... дэншэлгэ Токио ба НАТО хоёрой ... дохи харилсаануудые тусхай хэ... гаргаха гэһэн зорилготой байһан, ... ческэ байдал шэнжэлэгшэдэй ... ёһоор, Курихарын тиишэ ошол... НАТО-гай штаб-квартирада Токио... үргэлжын түлөөлэлгэтэй болохо ... табиһан.

«Баруун оронуудай бүлэглэлд... эрхэтэй гэшүүн» боложо Японой ... гэһэн Накасонын правительствын ... шугам Вашингтондо гүйсэд дүүрэн... жэгдэнэ. Гэхэтэй хамта тэрэ поли... япон арадай улам үргэдэжэ байһ... руушаалгаар угтагдана. Олониит... намжа асуулгын дүнгөөр Японой б... зоной 70 процентнь ороноо ... «уһанда шэнгэхэгүй авианосец» ... ябадалда эсэргүү байһанаа мэдүү...

ХҮДЭЛМЭРИШЭ АНГЛИИН ХҮСЭЛ ЭРМЭЛ...

Лейборис партиин жэл бүри үнгэргэгдэдэг 83-дахи конференци Блэкпулда болобо. Энэ конференци дээрэ М. Тетчерэй консервативна правительство эрид шангаар шүүмжэлэгдээ. Консерваторнууд Вашингтоной милитарис политикые дэмжэлсэн, дайнда бэлдэлгээ ехээр үргэдхэнэ, англи арадай байдал һуудалые һайжаруулгада хэрэглэгдэхэ мүнгэ зөөри үнэ ехэтэй, аюултай шэнэ түхэлэй буу зэбсэгүүдые зохёон бүтээлгэдэ гаргашална гэжэ лейбористнуудай хүтэлбэрилэгшэ Н. Киннок гэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Конференцидэ хабаадагшадай диилэнхи олон дуугаар ядерна буу зэбсэгүүдэй нөөсые дары түргэн сүм усадхаха, ядерна зэбсэгүүдтэй американ баазануудые хааха эрилтэтэй резолюци баталан абаһан байна. Резолюци дотор түрүүшын ээлжээнэй хэмжээ ябуулга болгон, оронойнгоо газар дээрэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхолгоһоо арсаха, мүнөө тодхогдоод байһан далита ракетэнүүдые бусааха, тэрэшэлэн, Англиин уһан доогуур ябадаг флодые шэнэ «Трайдент» түхэлэй ракетэнүүдээр зэбсэгжүүлгэһээ арсаха эрилтэ табигдана.

«Ядерна зэбсэг хэрэглэхэ гү, али тэрээгээр заналта хэхэ ябадалда үндэһэлһэн ямаршье стратегидэ» эсэргүү байһанаа конференцидэ хабаадагшад эрид шууд мэдүүлээ. Тэдэнэр Англиин сэрэгэй гаргашануудые ехэ болгохо ябадалые болюулжа, саашадань хороохын түлөө дуугаа үгэһэн байна. Сэрэгэй гаргашаһаа сүлөөлэгдэһэн мүнгэ зөөриие национальна экономикые хүгжөөлгэдэ, хүнүүдэй хүдэлмэригүйдэлгые усадхалгада, социально-экономическа бусад шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хэрэглэхэ гэжэ резолюци доторнь хэлэгдэнэ.

Лейборис парти хадаа Англида... жуазна хоёр ехэ партинуудай нэг... һан тула засагай хүтэлбэридэ нэгэ... ерэһэн гээшэ. Мүнөө лейбористну... вительствын бүридэлдэородоггүй, ... дээрэһээ консерваторнуудые шүүм... эрид шангадхаһан байха юм.

Ганса энээхэн шалтагаанаар Бл... болоһон конференциин дайшалхы ... дые тайлбарилха болоо һаа, бүр... даа. Лейборис партиин бүридэлд... гэшүүдтэйнь зэргэ коллективнэ ... эрхэтэйгээр профсоюзууд болон ... тивна общество гэхэ мэтын нүлөө... эмхинүүд оролсодог гээшэ. Англи... дэлмэришэн анги энэ партиин ... һууринь болодог тула өөрынгөө ... далай эрхэнүүдэй түлөө эдэбхи... гээр тэмсэнэ. Энэ тэмсэлэй түрүү... шахтернууд ябана. 20 шахта хааж... нуудыень хүдэлмэригүй болгохо гэһ... вительствын һанаашалгада эсэргүүс... тернууд мүнөө долоодохи һараяа з... ко хэжэ байна. Орон доторнь хүдэ... гүй болоһон хүнүүдэй тоо аяар 3 ... он 100 мянгада хүрэнхэй. Англиин... гуудай национальна профсоюзай ... лэгшэ А. Скаргилл гэгшэ «шахте... ниитэ национальна забастовко хадаа... таниин ажалшадай өөһэдынгөө эр... түлөө тэмсэлдэнь түүхэтэ хараа... болоно» гэжэ хэлэһэн байна.

Иигэжэ Блэкпулда абтаһан дай... резолюци дотор хүдэлмэришэ А... ажал хэхэ, амидарха эрхээ аршал... гаалха хүсэл эрмэлзэл, эрид шиидэ... һаниинь элеэр харагдана.

Г. ШИШ...
(ТАС...)

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ҺҮҮЛШЫН УУЛЗАЛГЫН УРДА ТЭЭ

Манай республикын нэрэ солые хамгаалжа ябаһан «Сэлэнгэ» командын футболистнууд ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэбэ. Өөрынгөө стадион дээрэ наадаһан хүбүүднай айлшадаа илажа, хоёр очко өөртөө бэшүүлбэ гээшэ.

«Сэлэнгын» футболистнуудта Новокузнецкын «Металлург» команда айлшаар ерэһэн юм. Тус командын футболистнууд дүн хамта 22 очкотой, мүрысөөнэй таблицада доогуурхи һуури эзэлжэ ябана.

Манай футболистнууд наадаһай эхилхэтэй зэргэ добтолгодо орожо, айлшадайнгаа хамгаалагшадые яһала мэгдэхээгээ. Энэ үдэр газаамнай хүйтэн бороон, нойтон саһан ороһон аад, наадаанай талмайн хальтирууxай болоһон дээрэһээ алишье командын футболистнуудта наадахада хүшэр хүндэ болоһон. Тиибэшье һаа, хоёр командын футболистнууд гоё һайн, добтолхын шэнжэтэй наада харуулжа, стадиондо сугларагшадые баясуулна. Эндэ «Сэлэнгын» футболистнууд аха дүү Сергей, Юрий Кокоринууд, Александр Алферов, Михаил Пастухов, Игорь Черных болон бусад ульгам бэрхээр наадаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Наадаанай эхилһээр арбадахи минутын ябажа байха үедэ Улаан-Үдын футболистнууд тоо нээжэ, наадан бүришье һаа түргэн «урасхалдаа» оробо. Энэ бүмбэгые командын капитан Сергей Кокорин сохижо оруулһан байгаа. Айлшадай футболистнууд харюугай бүмбэгэ оруулхын хойноһоо ехэ оролдолго гаргаашье һаа, «сэлэнгынхидэй» хамгаалгые дабажа ядаһаар уулзалгынгаа түрүүшын хахадые түгэсхэбэ.

Наадаанай хоёрдохи хахадта манай футболистнууд добтолгоёо улам эдэбхитэй болгобо. Эндэ айлшадай нэгэ хамгаалагшань воротада дүтэлжэ ерэһэн Сергей Кокоринииe ойлгомторгүй унагаажа, командаяа ялада оруулаа. Харин Сергей Кокорин энэ бүмбэгыень онобшотойгоор сохибо. Наадаанай тоо 2:0 болобо. Айлшадай добтологшод харюугай нэгэл бүмбэгэ «Сэлэнгын» ворота руу оруулжа, уулзалга 2:1 гэһэн тоотойгоор дүүрэбэ.

Новокузнецкын футболистнуудта хабар шүүгдэһэн харюугаа иигэжэ абахадаа, манай «Сэлэнгэ» команда эдэнэрэй, мүн Красноярскын «Автомобилист» командануудай урдань орожо шадаба. Энэ уулзалгын урда тээ эдэнэр аб адлихан — хорин гурбаад очкотой болоод ябаһан юм. Красноярскын футболистнууд Тюмениин «Геологтой» өөрынгөө стадион дээрэ наадахадаа, уулзалгаяа 0:0 гэһэн тоотойгоор түгэсхэжэ, «Сэлэнгын» футболистнуудһаа нэгэ очкогоор гээгдэхэ баатай болобо.

Т. БАДМАИН.

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ мүрысөөн баатар-хото Тулада болобо. Манай барилдаашад амжалта түйлажа, хоёр алтан, хоёр мүнгэн ба хоёр бронзо медаляар шагнагдаһан байгаа. Тиигэжэ тусхайта бэшэ тоосоогоор манай команда Дагестанай барилдаашадта хоёр очкогоор гартажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Россин барилдаашадай нэрэ хүндэ бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ юм. Олимпиин наадануудай хоёр дахин чемпион, Ленинэй орденто И. Ярыгинай (Красноярск), Хойто Осетиин гаһар хүндэ шэгнүүртэй барилдаашан, Олимпиин наадануудай хоёр дахин чемпион С. Андиев, олимпийскэ чемпионууд В. Юмин, З. Абдулбеков, С. Абсаидов болон бусадай толотомо амжалта, илалтануудые элихэнээр һананабди.

Россин 35 область, хизаар болон автономито республикын 220 гаран барилдаашад, тэрэ тоодо уласхоорондын классай спортын 28 мастер энэ ехэ нааданда хабаадаһан байгаа.

Энэ мүрысөөн олоной анхарал татаһан, һонирхол үүсхэһэн байха юм. Ушарынь гэхэдэ, эрхим бэрхэ барилдаашадтай хамта залуу, бэлигтэй, онсо өөрын арга дүрэтэй спортсменүүд хабаадаа.

Воронежой залуу барилдаашан А. Тамбовцев мүрысөөндэ онсо шалгарба гэжэ тэмдэглэлтэй. Түгэсхэлэй наадандa тэрэ Махачкалагай дүршэл шадабаритай мастер В. Казибековтэй уулзахадаа, һүүлшын секунданyудта шухала очко абажа шүүбэ.

Яхадай барилдаашан Е. Борисовай амжалта сугларагшадые һонирхуулаа. Тэрэ шэгнүүрээ 10 гаран килограммаар хорообошье, хүнгэхэн бэетэйшүүлэй дундаһаа илалта түйлаба.

Манай барилдаашад даб дээрэхи уулзалгануудые амжалтатайгаар үнгэргэжэ, мэргэжэлтэд болон тренернүүдэй үндэр

ГАБШАГАЙ ХОЁР

сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Тиигэжэ Л. Айсуев, В. Актинов, уласхоорондын классай спортын мастер В. Будаев урагшаа дабшаһан байна. Сэрэгэй алба хаагша А. Лезнов эгээл хүндэ шэгнүүртэ түрүүшынхеэ мүрысэбэшье, эдэбхитэйгээр тулалдажа, бронзо медаляар шагнагдаһан байгаа.

ЛВРЗ-гэй спортклубай тренер Ц. Гулгенов һэримжэтэй хёрхоор барилдажа, хахад финалда бэлигтэй бэрхэ Али Алисултановые диилэжэ, мүн лэ гурбадахи һуури эзэлбэ.

Энэ жэл Лубсан Айсуевта («Буревестник») урагшатай байгаа гээд тэмдэглэлтэй. Красноярск хотодо үнгэргэгдэһэн Советскэ Союзай чемпионадта тэрэ дүрбэдэхи һуури эзэлээ һэн. «Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө Улаан-Үдэдэ болоһон уласхоорондын мүрысөөндэ илажа, уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргэһэн байгаа. Тула хотодо эгээл хүнгэн шэгнүүртэн соо һоо шалгаржа, Россин чемпион болобо. Эдэ хоёр барилдаашадые багшанарай институдай багша, педагогикын эрдэмэй кандидат С. В. Калмыков һурган һоридог юм.

«Динамо» бүлгэмэй гэшүүн Владимир Актинов А. Алисултанов, СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ бронзо медаляар шагнагдаһан М. Даибов гэгшэдые илажа, 57 килограммай шэгнүүртэ Россин Федерациин чемпион болобо.

Зүүн Сибириин технологическа институдай студент С. Замбалов эдэбхитэйгээр барилдаа. Тэрэ барилдагшадайнгаа хүлдэ сахилгаан түргөөр орожо, дүршэл ехэтэй атледүүдыешье тээлмэрдүүлдэг байба. СССР-эй чемпион, нёдондо жэл дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ мүнгэн медаляар шагнагдаһан А. Доржуе (Кызыл) илажа, имагтал түгэсхэлэй мүрысөөндэ Яхадай АССР-эй барилдаашан Е. Борисовта 4:5 тоотойгоор шүүгдээд, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

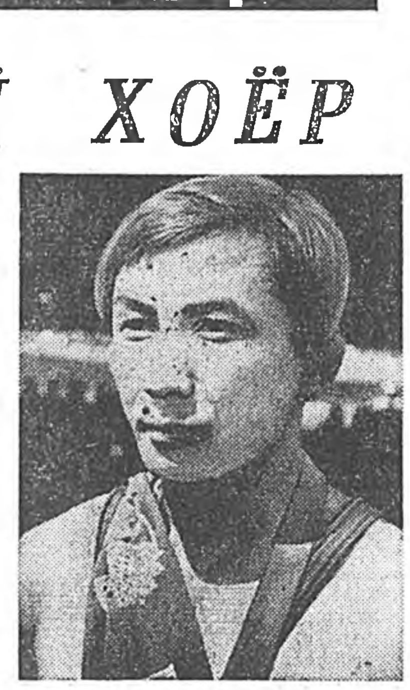
СССР-эй суглуулагдамал командын ахамад тренер И. С. Ярыгин, СССР-эй Спорткомитедэй гүрэнэй тренер А. Ф. Колесник дүрбэн үдэрэй туршада соо хибэс дээрэ болоһон тулалдаануудые анхаралтайгаар хараһан байгаа.

— Энэ мүрысөөндэ эртээнһээ хойшо эдэбхитэйгээр бэлдээ һэмди. Һуралсал-һорилгын бэлэдхэлые хоёр шатаар үнгэргөөбди. Тиигэжэ РСФСР — чемпионадта хабаадаха хүнүүд наринаар шэлэгдэһэн байгаа. Дүршэл шадабаритай барилдаашадһаа гадна, бэлигтэй бэрхэ залуу спортсменүүд командын бүридэлдэ оруулагдаа һэн,— гэжэ республикын суглуулагдамал командын ахалагша тренер О. А. Алексеев хөөрэнэ.

Уласхоорондын классай спортын мастернууд Г. Манжуев, О. Алексеев болон Б. Будаев урда тээнь РСФСР-эй чемпионууд болоһон юм. Тиин мүнөө хоёр хүбүүднай аха нүхэдэйнгөө амжалтые дабтаба бшуу. Энэ амжалтада тренернүүд Н. С. Ивахинов, С. В. Калмыков, Г. Б. Баймеев, Ф. Н. Махутов болон бусад ехэ габьяатай.

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө Алма-Ата хотодо үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха зорилготойгоор манай чемпионууд болон шанда хүртэгшэд һорилго бэлэдхэл гарахаяа Новосибирск хото ошохо юм.

В. СЫДЕЕВ,
тренер.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Л. Айсуев, В. Актинов.

В. ПЛУТТЫН фото.

САГАЙ УЛАРИЛ

Республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха. Зарим нютагуудаар багахан шииг нойтон орохо. Баруун тээһээ секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэрынь 6—11, хойто районуудта болон хойто Прибайкалида 0—5 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

Улаан-Үдэдэ шииг нойтон орохогүй. Баруун зүгһөө секундын 7—12 метр хүсэтэйгөр һалхилха. Үдэртөө 8—10 градус дулаан болохо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Фермэ бүхэндэ —элбэг тэжээл»—түрүү бэшэг «Сагай уларилтай зохилдуулан» — С. Убеевэй статья. «Намарай комплекс хүдэлнэ» — материалнуудай суглуулбари. «Хүнтэйн хэшэгүүд»— В. Будаевай статья. «Городой гэрнүүдтэ хэзээ дулаан үгтэхэб?»—Л. Неретинагай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна ажабайдал: тоосоон ба һунгалта». «Хүн бүхэнэй урда шанга эрилтэ табиха»— Б. Кайдаловай статья. «Ажалша коллективэй этигэл найдабари»— А. Покацкиин статья. «Хүнгэн бэшэ албан»— Р. Гаязовай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Эрдэм наукын туйлалтануудые-арадай ажахыда»— М. Мохосоевой статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Правда Бурятии» газетын шанда хүртэхын түлөө заншалта 49-дэхи мүрысөөн. «Правда Бурятии» газетын мэдээсэлэй таһаг.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10 — «Микробиологи ба Эдеэ хоолой программа». 10.35 — Дж. Вердиин «Отелло» оперо. Италиин «Арена ди Верона» гэжэ театрай зүжэг. 13.25 — Шэнэ һонин. (13.30 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.20 — Я. Сибелиус 5-дахи номерой симфони. 16.50 — Баримтата фильм. 17.00 — «Шадамар гарнууд». 17.30 — «Джезказган—зэдээр баян хото». 18.00 — Социалис оронуудай баримтата фильмүүд. 18.40 — Бултанда зорюулагдаһан стадион.

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 19.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.30 — «Арадай аялга дуунууд». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — ГДР-эй пионернүүдтэ айлшаар. 20.20—«Княжна Мери» — уран һайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — Үдэшын аялга дуунууд. 23.00 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 23.15 — А. Твардовский. Поэмэнүүд. 23.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35 —Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дахи класс. 9.55 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм 11.05 —«ПТУ-гай һурагшадта». 11.35, 12.45— Ботаника. 5-дахи класс. 11.55— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.15 — Шатарай һургуули. 13.10 — Географи. СССР-эй далайнууд. 13.40 — Француз хэлэн. 14.10 — «Хүнүүд баяр хүргэнэ»—телеочерк. 14.40 — М. И. Глинка. Вальс-фантази. 15.10 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». 15.40 — А. С. Грибоедов. Ажабайдалай... хёохы ажал ябуулгын... һанууд. 16.30 — Шэ... 19.00 — «Эрдэм ухаан... байдал».

Улаан-Үдэ. 19.30 — ... нүүдэй залнуудаар. ... Соносхолнууд. 20.15 — ... ай «алтан залгалаагай... богдоһон тухай. 20.45 ... дэм дэлгэрүүлгын ф...

Москва. 21.00 — ... нойрсогты, багашуулы... Москвагай музейнууд... һайханай баялигууд. ... «Время». 22.35 — ... секретом» — уран ... фильм. 23.45 — Хо... СССР-эй чемпионат, ... — «Торпедо».

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам.редактора — 2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни —2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов —2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие— 2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-00552. Заказ № 232. Индекс 04649.